

jacques
loew
beszél
getések

BESZÉLGETÉSEK

A DIALÓGUS JEGYÉBEN

JACQUES LOEW

BESZÉLGETÉSEK

KERESTELEK AZ ÉJSZAKÁBAN –
HA ISMERNÉTEK ISTEN AJÁNDÉKÁT

BÉCS
1975

A két eredeti mű címe és kiadója:

DANS LA NUIT J'AI CHERCHÉ
SI VOUS SAVIEZ LE DON DE DIEU

Copyright 1969/1958 by Les Éditions du Cerf, Paris

Egyházi jóváhagyással

Fordították: *SOMOGYI B. GERŐ*
JÁKY JOLÁN

Fedőlapterv: *AGNES FALKNER*

Copyright 1975 by Verlag OPUS MYSTICI CORPORIS
(in Verbindung mit dem Österreichischen Pastoralinstitut)

A-1042 Wien, Postfach 17. – Verlags-Nr.: 804.

Druck: Novographlc, 1238 Wien.

TARTALOM

A kiadó előszava	7
------------------	---

KERESTELEK AZ ÉJSZAKÁBAN

<i>I. Ki vagy Te, Istenem?</i>	11
Emlék, élmény és vallomás	12
Amikor Isten bemutatkozik	16
Az Istenhez vezető három kalauz	21
Az ember Istent kérdezgeti	22
Él az Isten és minden élet tőle származik	25
Az Isten szeretet	30
Te vagy az élő Isten	35
Az ismeretlen ismerős	40
<i>II. Ember, ki vagy?</i>	41
Ember, ki vagy?	42
Miképp jöttem rá arra, hogy szellemi lény vagyok?	44
„Kicsinynek” lenni...	48
Hiszek – „amint szokás”	50
<i>III. Jézus, ki vagy Te?</i>	53
Ez a nem-hívőknek szól	54
Az igazi könyv	56
Ki vagy Te, Jézus?	58
A kicsinyek és a szegények hűséges barátja	61
Nagypénteki imádság	63
Az Egyház, mint akadály és mint út	65
Az Egyházban minden ember élő templom...	68
A nem-hívőkhöz és a közömbösökhöz	70
Hallgass a szómrá!	73
Imádság a hitben való állhatatosságért	76

<i>IV. Hozzád szólok, aki keresel s akit szeretek</i>	81
A hit kalandja	82
Miért szeretlek?	85

HA ISMERNÉTEK ISTEN AJÁNDÉKÁT!

I. Vallásos vagy?	93
II. Emelkedés Isten felé	98
III. Mikor Isten szeret minket...	105
IV. „Övéi közé jött, de ők nem fogadták be”	112
V. Isten fája	119
VI. Kísérőlevél	126
<i>Ami az én reménységem</i>	131

Jegyzet

- ¹ A képes albumok adatait ld. 89. l.
- ² *Journal d'une mission ouvrière*, Paris, (Coll. Livre de Vie), 1963.
- ³ *Comme s'il voyait l'invisible – Un portrait de l'apôtre aujourd'hui*, Paris, Cerf, 1970.
- ⁴ *Ce Jésus qu'on appelle Christ – Retraite au Vatican 1970*, Paris, Fayard, 1970.
- ⁵ A szerző munkásságát ismertető, pontos életrajzi és bibliográfiai adatokat közlő részletes munka, amely behatóan foglalkozik a „Szent Péter és Pál Papi Munkaközösség” evangelizáló munkájával és a Hit Iskolájával: *Marie-Paule Prétat: Jacques Loew ou le défi évangélique* (J.L. vagy az evangéliumi kihívás) Paris, Fayard-Mame, 1974. (Roy bíboros előszavával.)

A KIADÓ ELŐSZAVA

Könyvünk szellemi gyökerei a háború utáni, új utakat kereső francia katolicizmus missziós, evangelizáló munkájába nyúlnak vissza: az újat megérező, apostoli főpap, *Suhard* bíboros, a zseniális *P. Lebret*, a *Mission de Paris*-t alapító, úttörő *Godin* abbé és a munkáspapi kezdeményezés világába. Ez utóbbinak markáns alakja *Jacques Loew*, aki – ügyvéd korában történt megtérését, majd domonkos szerzetespappá válását maga beszéli el könyvünkben – 1942-54 dokkmunkásként dolgozik; ennek letiltása után a munkásvilág körében való lelkipásztorkodásnak és erre alkalmas papok kiképzésének szenteli életét. E célból alapítja meg és vezeti a „Szent Péter és Pál Papi Munkaközösség”-et, ezért szentszéki engedéllyel külsőleg megváltik rendjétől.

Szerzőnknek kiváló érzéke van hitünk mai nyelven való hirdetése iránt: az 50-es években feltűnést kelt képes katechetikai albumaival – a kitűnő *Fêtes et Saisons* képes folyóirat keretében¹ –, és egyébként is igen gazdag irodalmi tevékenységet fejt ki, melynek elismeréséül 1970-ben elnyeri a francia katolikus irodalmi nagydíjat. Számos műve közül hármat emelünk ki: Marseille-i dokkmunkás-életét és tapasztalatait megörökítő naplóját²; a mai apostol portréját megrajzoló szép könyvét³; végül elmékedéseit Jézus Krisztusról – az 1970. évi vatikáni lelkigyakorlatainak anyaga⁴ –, ami rövidesen magyarul is megjelenik.

Amikor szerzőnk a Szentatya meghívására ezt a lelkigyakorlatot tartja, már új munkakörben találjuk, amely papi életét tán megkoronázó tevékenysége első sikerein már túljutott: ez az általa alapított *École de la Foi*, a Hit Iskolája, a svájci Fribourgban. Itt ma már négy világrészből több mint másfélszáz férfi és nő, pap és világi hívő készül az evangelizálás tevékenységére. Ez iskola célja oly férfiak és nők képzése, nevelése „akiket boldoggá tesz, hogy hirdethetik Jézus Krisztus misztériumát”, a Szentírásba

való alapos elmélyedés, és az üdvösség – „Ábrahámtól VI.Pálig” tárgyalt – történetének hívő tanulmányozása nyomán.

Evangelizálás – ma mindenfelé emlegetik, római püspöki szinodus témája –, e fogalom is a fent vázolt útkeresés újra megtalálása. A hitünk világától idegen környezet emberei elé nem léphe-tünk a katekizmus szakkifejezéseivel, meghatározásaival, rendszerével. Előbb meg kell nyernünk őket – mint Szent Pál – Jézus Krisztusnak, s az Átala meghirdetett örömhírnék, az evangéliumnak. „Előbb evangelizálni, csak azután hitoktatni!” – hirdeti *P. Chenu*. Ennek az evangelizálásnak mestere szerzünk.

Könyvünk két kisebb művét hozza ebből a műfajból. Az első: „*Kerestelek az éjszakábar!*”, olyan beszélgetéseinek anyagát tartalmazza irodalmi formába öntve, amelyeket nem-hívő társai-val folytatott. A második: „*Ha ismernétek Isten ajándékát!*”, televíziós beszédsorozat, amely elsősorban a már hívő, de sokszor a hagyományos szokásokban megrekedt s megmerevedett, a kereszténység lényegéig el nem jutó keresztényekhez szól. Befejezőül a szerző egyik konferenciabeszéde – „*Mi az én reménységem?*” – szolgál, vallomás és tanúságtétel, amelyet ő maga is könyve újabb kiadásához csatolt. Hogy e három írásműben ismétlődések is előfordulnak, a dolog természetében rejlik.

Amikor e könyvet útjára bocsátjuk, kettős cél vezet: példát, ösztönzést, tehát segítséget nyújtani a lelkipásztoroknak, és közvetlen indítást oly olvasóknak, akik a kereszténység lényege iránt érdeklődnek, illetve hitüket kívánják elmélyíteni és párbeszédet folytatni ebben az irányban. Épp ez indokolja e könyv helyét a „dialógus jegyében” szerkesztett sorozatban. Adja Isten, hogy ez az őszintén, igazán emberi és testvéri hang, amely a szerző írásának nagy értéke, legyen az ily dialógusoknak is a jellemzője.

JACQUES LOEW

**KERESTELEK
AZ ÉJSZAKÁBAN**

I.
KI VAGY TE, ISTENEM?

EMLÉK, ÉLMÉNY ÉS VALLOMÁS

Huszonnégy éves voltam, amikor „felfedeztem” az Istent...

Azóta húsz hosszú esztendő múlt el s mindmáig nem szüntem meg újabb és újabb erőt és boldogságot meríteni ebből a nagyszerű bizonyosságból: *Van Isten!...* Nem valami szellemes tréfa, könnyelmű, fellengző kijelentés ez. Van Isten, és Ő szeret engem. Ugyanakkor tudom azt is, hogy a körülöttem élő munkástársaim, és a lakónegyed népének jelentős része kételkedik Istenben. Van-e, lehet-e reményem arra, hogy boldogságomat és biztonságomat egyszer megosszam velük?

Az is tény és igaz, hogy mintegy huszonhét, huszonnyolc éve már, hogy Istenről kérdezgetem, vallatom magam. És íme, lassan már tizenhét éve múlt, hogy az emberek – férfiak és nők – ugyanazokkal a kérdésekkel fordulnak hozzám, amelyeket hajdan önmagamnak tettem fel...

Elismerik, elfogadják olvasóim, hogy ez a múlt némi tapasztalattal, hozzáértéssel ruházott fel s gazdagított? ...

Ha igen, akkor szeretném megmagyarázni, hogy a véleményem szerint miben áll igazi problémánk, amikor Istent keressük. Mert sokan keresik, kutatják Istent, de öntudatlanul a hozzá vezető úton az ellenkező – a tőle távolodó! – irányba indulnak. Mint a jó építészek előre elkészítik a tervrajzokat, beszerzik és felhalmozzák a szükséges építőanyagokat, kiszámítják, hogy mindez – együtt! – bizo-

nyára kiállja a próbát is. Így készítik a csodálatosan tökéletesített űrhajókat, amelyeket bátran és bizakodva lőnek a csillagos világűrbe. Az ember tervez, gyárt, cselekszik és célba ér...

De amikor az istenkeresésről van szó, ez az eljárás mindig kudarcra vár. Az igazi istenkeresés – az előbbi módszerrel ellentétben – ahhoz az emberhez áll közelebb, aki előbb nyugodtan megáll, leül – és hallgat... S ez a logikus, mert *az Isten nem építeni vagy alkotni való... Ő az a Valaki, akit fogadni és befogadni kell... S amikor valakit vendégül látunk, mindennek előtt azzal kezdjük, hogy valamennyien helyet foglalunk s hallgatjuk a vendéget. Őt hagyjuk szólni előbb őt hallgatjuk.*

Helyet foglalni... hallgatni... nem megadás ez, nem lemondás és nem lustaság. Így van mindig, ha azt akarjuk, hogy egy számunkra fontos, nagy igazság egész lényünket áthassa.

Csak úgy oszthatom meg egy jóbarát titkát, ha előbb meghallgatom őt. Főképpen ha sejtem, hogy barátom súlyos, eddig előttem ismeretlen dolgokat akar velem közölni.

Ha ellenben szüntelen én tartom őt szóval, sohasem tudom meg barátom nyomasztó titkát, még ha szavaim állandóan akörül forognának is...

Hasonlóképpen: sorainkban is sokan valóban és őszintén keresik az Istent, de úgyszólván sohasem hallgatnak a szavára. Így saját képükre és hasonlatosságukra faragott és kurta-véges eszméikhez szabott isteneket állítanak önmaguk elé, s az események mihamar igazolni fogják, hogy a gondolatuk – „merész ötletük”! – hibás és rossz volt!... Néha újra kezdik, máskor teljesen és mindörökre kiábrán-

dulva felhagynak a vállalkozással. Csak éppen az nem jut az eszükbe, azt a kérdést nem teszik fel önmaguknak, hogy valahol, vagy valamiképpen Isten nem mondta-e már meg, nem jelentette-e ki, hogy a valójában kicsoda ő? ... Nem szólott-e, nem nyilatkozott-e már önmagáról? ... Nem volt-e – a történelem folyamán – önmaga élő tanúja? ...

Újnak sem mondható ez a magatartás. A bábeli torony építőinek a története ez: „Menjünk – mondták hajdan – és építsünk magunknak várost és tornyot, amelynek csúcsa az eget verje...” (Mózes I. 11,4.)

Saját erejükből akartak Istenig érni, feljutni egészen az ő magasáig... Ismerjük a következményeket, a vállalkozás szülte általános zűrzavart. Nem lehet megtalálni, megismerni Istent úgy, hogy önmagunk építünk magunknak Egyházat, vallást, amelybe aztán szépen beköltöznénk, betelepelnénk, hogy ott találkozzunk Istennel.

Istent akkor találjuk meg, ha az ifjú Sámuellel elismételjük a hajdani zsidó templomban elhangzott felhívást: „Szólj, Uram!... Hallgat a te szolgád...”

*

Amikor egy számunkra túl nagy igazsággal találjuk magunkat szemben, keresnünk kell valakit, aki elég nagy ahhoz, hogy azt megértse és meg is tudja magyarázni. Isten nem az emberek nivóján él... Egyedül Isten képes Istenről *jól* beszélni. Egyedül Isten képes Isten titkait felfedni előttünk. Amikor ezt az igazságot megértettük, már közelebb jutottunk Isten igazi megismeréséhez, „felfedezéséhez” is.

De hosszú időre van szükség ahhoz, hogy mindezt valóban megértsük...

Hallgassuk csak ezt a két ének-foszlányt, amelyet több ezer esztendő választ el a történelem titkokkal terhes ölében. Az első az *Énekek Énekéből*, a szerelemtől és szomjúságtól égő zsidó költészet remekéből van:

*„Kerestelek az éjszakában
akit a lelkem rajongva szeret.*

Kerestelek, de rád nem találtam...

*Felkelek újra és bejárom a várost,
a tereket, az utcákat...*

*Keresem azt, akit a lelkem
rajongva szeret...*

Láttátok-e őt, lelkem szerelmét? ...

Megtaláltam...

*Megragadom őt és el nem bocsátom,
míg csak be nem viszem
az anyám házába,
szüleim hajlékába...*

(*Énekek Éneke*, 3).

Kétezeröttszáz éve írták ezeket a sorokat.

És mai visszhangként jegyezte fel egy tizennyolc éves leány, a lisieuxi kis karmelita – a Gyermekek Jézusról nevezett Teréz – amikor Istenről szólva levelében így írt szeretett nővérének:

„Előbb beléférád Ő a reám való várákozásba, mint én abba, hogy érkezését szívszorogva várom...”

AMIKOR ISTEN BEMUTATKOZIK

Milyen módszert választott Isten arra, hogy megismertesse velünk önmagát?

Választhatta volna egy világhíres professzor módszerét, tudós és bonyolult egyetemi előadást tartva valami fogós témáról... De így csak néhány rendkívül magasszínvonalú, nagy gondolkodó ismerhette volna meg őt. Ezért alkalmazott Isten egy egészen más módszert.

Tagadhatatlan, hogy így is nagy tudósként járt el. De oly módon, miképpen valami zseniális szakértő a gyermekeknek próbálja megmagyarázni, hogy mit művel. A nagy tudós egyszerű szavakat választ, átütő, mély értelemmel; ez utóbbi nem zárja ki az előbbit. Hasonlatait a mindennapi életből válogatja össze. Talán még bemutató, próbajátékot is rendez, hogy még mélyebben vésse a gyermekek elmélyébe a megfelelő magatartásokat. Mesét mond esetleg képeket mutat be... És hogy valóban zseniális ez az előadó – mert az! – a kicsinyek megfogják érteni, míg a tudós fők elcsodálkoznak a mondottak mély bölcsessége felett és megsejtik az elrejtett tanításokat is...

Nincs mit csodálkozni azon, hogy Isten önmaga bemutatására és megismertetésére egészen egyszerű szavakat választott, ismert, érthető hasonlatokat keresett, mindenki számára hozzáférhető példaképeket...

Egészen közelálló Lény

Bibliánk tele van meglepő leírásokkal. Isten az emberhez hasonlítja magát, annak legemberibb tetteiben: amikor beszél, hallgat, lát, érez, mosolyog, nevet, fütyül; emberhez, akinek van szeme, füle, lába, amit néha pihentető zsámolyra tesz... Néha sétál egyet a hűvös esti szellőben. Mint gondos gazda körüljárja házatáját. Máskor mint szőlőműves a prés körül szorgoskodik. Sajátkezűleg zárja be Noé bárkájának ajtaját és nem áttal néha bátor harcos képében megjelenni. Sőt mint bizonyos őrtálló katona, olykor „mély álomból ébred”, mert előző este a kelleténél kicsit többet ivott...

De még ennél is messzebb megy néha... Az állatok tevékenysége, élete is szolgálhat hasonlatainak eleméül, amikor az erőt és a bátorságot akarja kihangsúlyozni. Az oroszlán, a medve, a párduc, a sas illusztrálják hatalmát, hiszen „senki sem tudja elragadni elejtett zsákmányukat”. Máskor a molyhoz hasonlítja magát, amely bár zaj és hang nélkül dolgozik, mégis mindent abszolút biztonsággal pusztít el...

Ismeri az érzelmeket is: az örömet, az utálatot és a megbánást.

Mindezt azért tárja elénk, hogy alaposan az elménkbe vésse, hogy ő Valaki, személy s nem csak gondolat vagy elmélet. Ő az élő Isten.

Isten mégsem hasonlítható igazában senkihez

Isten – aki ilyen közvetlen hangon beszél az emberekhez – felfokozott eréllyel tiltja meg mindenkinek, hogy

valaha is faragott szobrok alakjában ábrázolják, mert mint megmondotta volt: „Isten vagyok Én és nem ember!...” Magasságbelinek hívják, megközelíthetetlenek, minden istenek feletti Istennek, Akit néven nevezni sem lehet. Mert minden elnevezés felett álló. Lélek Ő és nem test, a Kifejezhetetlen, a Szent...

Ábrahám és Mózes leszármazottai nem is estek a tévedések kelepccéibe. Legjobbjaiknak túl magasztos felfogásuk volt Istenről ahhoz, hogy valóban összetévezzék Őt egy haragos emberrel vagy a zsákmányát cipelő, marcangoló oroszlánnal. „Felfoghatatlan, megközelíthetetlen fényességben lakik”, aki előtt az ember csak halk és véget nem érő dadogással rebegheti: „Ki olyan mint Te? ... Ki állhat meg a színed előtt? ...” Maga Isten is ezt kérdezi népétől: „Kihez tudtok hasonlítani engem? ...” Mert ő valóban és igazán: „az Egészen Más, a Hatalmas, a Titokzatos és a Rettenetes – ugyanakkor mindenkit magához vonzó...”

Összeütközés

Ennek az annyira emberi, de tőlünk mégis annyira különböző Isten képének egybevetéséből – összeütközéséből! – született meg az Istenről alkotott legmélyebb emberi gondolat: Ő az egészen Más, és a hozzánk egészen Közelálló, a Megközelíthetetlen és mégis bensőséges jó barát, akinek a nagysága félelemmel és rettegéssel tölt el, – s aki mégis a legszeretőbb jó barát...

Egyetlen más alkalommal sem ismerhetjük meg olyan igazán Istent, mint akkor, amikor olyan messze megyünk,

ahogy csak lehet, a végtelenségig, e kettős irányban: Isten megmérhetetlen nagysága és kifürkészhetetlen belső titka felé...

Mert minden lehető és minden elképzelhető meghalad. Mindeneken túl él, s a hozzánk legközelebb állónál is közvetlenebb. Bensőséges kapcsolata hozzánk meghaladja a test és lélek szoros, közvetlen viszonyát is.

Ez az, amit Isten közöl velünk, megértet velünk attól a perctől fogva, hogy az emberiséget a feléje vezető úton elindította...

Megfontolásra...

El ne siesd a döntést. Ne mondd elhamarkodva: Mindez világos, evidens... A legtöbb hamis gondolat, elképzelés, amely a köztudatban Istenről burjánzik, éppen abban gyökerezik, hogy szem elől tévesztik két más jelentős tulajdonságát: Ő a Magasságokban élő – és az egészen közelálló...

Ha Istent csak valami bőkezű segítő és ajándékosztó szerepére korlátozzuk, mondván:... „Add, hogy beteg marhám szerencsésen tudjak túladni... Hogy megrongált autóm kedvező körülmények közt tudjam valakire rászózn... Hogy hanyag és felületes tanulmányok után is sikeres diplomákat tudjak szerezni...” Ha így gondolkodunk, megfeledkezünk arról, hogy Isten sokkal nagyobb, mintsem hogy érdekből felajánlott gyertyáinkat vagy alkalmi imádságainkat tartaná számon.

Ha pedig már az imával is felhagytunk, de ugyanakkor

fűnek-fának ismételtetjük, hogy cserben hagyott bennünket az Isten, hogy a füle botját sem mozgatja a szavunkra... „Végülis: mit használ neki mindez az apróság? ...” Aki így gondolkodik, az mitsem értett meg a mindenütt jelenlévő és figyelmes Isten fogalmából. Ez a kettős fogalom ugyanis egészen szorosán fűződik egybe. Ha ilyen bensőséges egységben van velünk, az csak úgy lehetséges, ha ő végtelenül nagy. Aki minden percben számon tudja tartani a tengerek homokszemeit is, hogyan feledkezhetne meg rólunk? ... Aki minden élőnek megadja a létezés jogát, a szó szoros értelmében a tenyerében tartva fenn a semmi-ség feneketlen ürje felett, hogyan lehetne ő távol attól, akit nemzett és szünet nélkül életben tart? ...

AZ ISTENHEZ VEZETŐ HÁROM KALAUZ

Ha barangolás közben ösvényre bukkansz,
követni kell azt.

Ha nevedre könyvet kaptál,
el kell olvasni azt.

És ha jó barát szól hozzád,
hallgatni kell a szavára.

Isten is találkozóra hív szüntelen,
mint egy út,
mint egy könyv,
s mint egy jó barát.

A Hozzá vezető út: a Természet.

A Róla beszélő könyv: a Biblia.

S a jó barát, aki bizalmas közvetlenséggel
szíve legbelsőbb titkait fedi fel előttünk:

MAGA AZ ISTEN!

Istenre nem találhatsz az ügyes pók munkáját utánozva,
amely önmagából izzadja ki hálója szürke szálait.

Istenre nem találhatsz a dolgoz hangya nyomán sem,
amely mindent szorgosan összegyűjt, mindent, amit
csak útján felszedni képes – akárhol, akármit és
akárhogyan.

Istenre a szorgos méhek példáját követve találhatsz, amint
virágról virágra szállva a legjobb nektárt keresik,
választják...

AZ EMBER ISTENT KÉRDEZGETI

Istenem, ha vagy,
 S köröttem a Világmindenség létezésedet kiáltja felém,
 Istenem, ha létezel,
 Én Istenem, ha van lelkem,
 És ha még a testem is
 Egyre azt súgja fülembbe, hogy rajta kívül más is létezik,
 Hogy csak egyik része lenne teljes önmagamnak,
 A drága, a fontos rész, amely
 A teremtés egészéhez kapcsol;
 De valami más is van még bennem,
 Más, amit nevezhetnék... mindegy, hogy minek is nevez-
 hetném:

Gondolatnak, léleknek, szellemnek,
 De ami megengedi,
 Hogy a tér határait általlépjem,
 Hogy kiszabaduljak a jelen percéből
 Visszatérve az idők ősi kezdetére,
 Vagy a jövőre készülve.

Istenem, ha létezel,
 Istenem, ha van lelkem,
 Elhagynád azt ilyen messzeségben?
 „Mindannyiunkat magadnak alkottál,
 És nyugtalan a mi szívünk, Uram,
 Amíg benned meg nem pihen”...¹

¹ Szent Ágoston.

Istenem, ha van lelkem,
Éhező lelkem, amely kielégülésre vágyik,
S ehhez sem az állati hús, sem a bor, sem a fényes gazdagság
nem elég,
Ha van lelkem, amelynek annyi, de annyi kívánsága van,
Megtagadnád tőle a halhatatlanságot?
Nem hordja magán máris annak bélyegét,
Hiszen semmi nem tud benne igazán meghalni?
Megtagadnád tőle azt, hogy egyszer színről színre csodál-
hasson téged,
A szeretet szemével, mert a lélek szeme a szeretet.
Meglátlak egyszer, Istenem,
És látni fogom irántam való végtelen szeretetedet.

Istenem, ha vagy,
Istenem, ha van lelkem,
Akkor megértem, hogy a végtelen távolság ellenére is
Mi egymásnak valók vagyunk.

Te tudod, Istenem,
Hogy vannak órák, amikor vakító szédület környékeztet,
A kétség szédülete.
Az elmém, amely olyan parányi,
Sötétben tévelyeg.
Ezért nem akartál, Istenem,
Egészen magamra hagyni,
Egyedül az eszemmel.

Nem vagy az a mérnök,

Aki útnak indítja gépét,
Miközben másra gondol.
Szóltál hozzám,
Élő szavad
Emberré lett.
Szólj, Krisztus Jézus! Hallgatom igédet:

„Meg ne zavarodjon a ti szívetek!
Hisztek Istenben,
Bennem is higgyetek.
Igen, Atyám házában
Számos lakóhely vagyon...
Helyet készítek a számotokra is.
Ha másképpen lenne,
Úgy megmondottam volna nektek.
És ha majd elmegyek,
S számotokra a helyet már elkészítettem,
Visszajövök majd értetek,
hogy mindnyájatokat magammal vigyelek,
Hogy ahol majd én lakom, ti is ott legyetek...”¹

A mi Urunk Jézus válasza ez
Az emberek nyugtalan kérdéseire...

¹ Szent János apostol.

ÉL AZ ISTEN ÉS MINDEN ÉLET TŐLE SZÁRMAZIK

A röppenő madár „létezik”, és a dala, amely nála is könnyedébb, amely hirtelen elcsitul, alig hogy felcsattant, ez a dal is létezik: „van”.

Nem a „*semmiből*” született. És a legszilárdabb föld, vagy a legsivárabb sivatag milliárd milliárdnyi homokszemével csak egy másik válfaja a „*semminél*” többnek: *léteznek* – s én is *vagyok*. És te, aki ezeket a sorokat olvasod, állj meg egy percre és gondolkozz el, elmélkedj e csodálatos valóság felett: Te is elérkeztél a „létezésig”. Milliárdnyi ember követhette volna egymást a létezés listáján *nélküled*. Maradhattál volna a „nemlétezők” között. Lehetett volna a helyedben más, aki esetleg úgy hasonlított volna rád, akár egy iker-testvér, de aki *nem TE* lettél volna, míg Te megmaradtál volna semminek; talán csak *lehetőség* lettél volna, de hiányzott volna ez a leglényegesebb mozzanat: *lenni, létezni...*

Kimeríthetetlen gazdagság

Érts meg: ez a *létezés* sokkal tágabb értelmű, mint maga az élet! *Vagyok*; – de ez a kő, s ez a frissen esett hó szintén *van...*

Igy fedezem fel lassacskán mindazt a felmérhetetlen gazdagságot, amit minden dolog születése jelent, a legje-

lentéktelenebbtől a *legváltozatosabbig*, a *legnagyobbig* és a *legtartósabbig*. ...Én vagyok... Ő van...

S ez a születés folyamatos, létem tartós. Ugyanaz és mégis megújul minden pillanatban. Forgatom és elnézem gyermekkorom fényképalbumát: ez a mosolygó arcú kisbaba, ez a komolykodó gyermekarc a fényképezőgép lencséje előtt, ez az ifjú, aki már öntudatos tekintettel néz felém... s most deresedő hajjal, keményre vésett arcvonásokkal: ugyanaz a lény – s mégis már első látszatra *annyira más*, hogy egy hajdani iskolatárs rám sem ismerne ma...

Fájó törékenység

S ekkor hirtelen erre a gondolatra, következtetésre vezet a tapasztalat: *Nem leszek* mindörökké!... Ez a „*lenni*” ige, amelyet születésem óta a jelen időben ragozok, egy napon, talán már ma este, vagy holnap reggel, a *múlt időbe* kerül, s azt mondogatják majd rólam: volt... élt... Nem sokat számít, hogy mit tesznek majd az ige után vagy elé: ez volt... vagy az volt... jó vagy rossz, szeretetre méltó vagy éppen kiállhatatlan... Mindenképpen így fejezik be: Ime, nincs többé!...

Igy az én „*lenni*”-m, ez a csodálatos jellemvonásom, amely mindedig elkísért, sőt mi több, minden rostomat átjárta ébren vagy álomban, nevetésemben avagy sírásomban, ez a „*létem*” bizony törékeny és ezer oldalról fenyegetett... a Semmiből jött és oda visszatér. S egy szép napon *egyetlen létező sem lesz* többé, a legöregebb hegyek sem.

A csillagok és a tejút egy meghatározott napon – tíz, száz, vagy ezer milliárd esztendő vagy évszázad múltával, mit számít az? ... – visszahullanak a semmiségbe...

Mi lehet az a tulajdonság, amely nélkül semmi sem létezik s amely által minden van? – S amely mégis szétfolyik, széthullik mint a gyermek kezében a száraz futóhomok, amit apró kis markában szeretne egybetartani, bilincsbe zárva minden szemét, – s mégis csalódott csodálkozással kénytelen megállapítani: „...Eltűnt... nincs többé...”

LENNI, a rendkívüli ige

A franciák a *lenni* igét (être) csak a „bírní” igével (avoir) együtt tudják ragozni igazán. Nem az a helyes nyelvtani – s filozófiai – alak, hogy „Én vagyok”, hanem ez: „Bírom a létet” (...j'ai l'être...).

„Je l'ai” = birtokomban van, bírom, de csak mint valami olyat, amit könnyen el lehet veszíteni!... Így mondom: *Van életem...* (= a birtokomban van az élet!), de soha nem jutna az eszembe így megfogalmazni a tételt: *Én vagyok az élet!*

Van létem, létezésem, de csak mint kapott ajándék, amely idővel kopik – és elfogy... elhasználódik...

Egyszer majd a Nap élete is megszűnik és a Világmindenség *sem lesz* többé. Mindennek ellenére nem illúzió ez: *Vagyok!* Egy *semmi* nem tarthat író tollat a kezében. Igen: *Vagyok!* De ugyanakkor nem vagyok *több lét*, mint az élet, hiszen egy napon *megszűnők létezni!* Mindaz, ami

vagyok, a birtokomban van! Pontosabban: ajándéku-
l kap-
tam birtoklásra. Mindaz ami vagyok, úgy *adatott* nekem.
Tehát: *Más valaki adta!*...

Mérlegre teszem mindezt: Vagyok, de nem vagyok az
„*Én vagyok!*” A lét csak birtokomban van! De honnét
jön, honnét ered ez a múltékony, de olyan igazi, való-
tulajdonság? Amely nélkül semmi sem létezhet igazán? ...

Isten a LÉT forrása

Látom, tapasztalom: létem van, de nem önmagamtól
van. Mert akkor sohasem engedném elvenni – nem volnék
hajlandó megválni tőle! Mástól kaptam, aki azt nekem
kölcsonzi, aki adja, aki *átadja!*...

Miképpen a ragyogva tündöklő tükör sem maga a fény –
azonképpen én sem vagyok a létezés, az egzisztencia. A tü-
kör csak visszaveri, csak „tükrözi” a fényt, de a fény igazi
forrása nem a tükörben van, hanem másutt, az égő Napban
vagy a felgyújtott lámpásban!

Az Isten is úgy viszonyul mindahhoz, ami él, létezik,
van, mint a Nap a megvilágított tárgyakhoz.

A fény forrása a Nap.

Minden létező forrása: Isten!

Minden, ami egy adott pillanatban fényben ragyog, a
Napnak köszönheti azt, amitől a fényt kapta.

Hasonlóképpen: minden ami létezik, létét Istennek kö-
szönheti, aki az adott pillanatban az egyetlen rendkívüli
tulajdonsággal: a *léttel* felruhazza.

Isten nem mondja: enyém, az én birtokomban van a

Lét, a Létezés titka és ereje: az Élet! Hanem így szól: Én vagyok a Lét, a Létezés, az Élet!...

És még ezt mondja: *És én adom* ezeket mindannak, ami csak *van!...*

AZ ISTEN SZERETET

Isten a titokzatos és rettenetes „Egészen-Más”, ám ugyanakkor az „Egészen-Közeli” is hozzánk, aki magához hív és vonz.

Hozzá közeledve borzongás fogja el az embert, megdöbbenéssel jön rá semmiségére, mint a vízbeugró, aki a magas szikláról készül a tajtékos tengerbe ugorni, vagy mint az ejtőernyős a repülőgép ugró-rése előtt, megretten, mielőtt a feneketlennek látszó mélybe vetné magát.

Isten előtt Ábrahám csak „porszemnek és hamunak” nevezi magát, Mózes egy sziklahasadékba rejtőzik, mint a sivataglakó beduin a homokvihar idején, Illés próféta pedig körgallérja szegélyét emeli az arca elé...

A hegesztő munkás nem tekinthet pusztá szemmel zúgó gázlámpája vakító fényébe, ha csak nem akarja szemét szándékosan kitenni a rombolás veszélyének; az atomtudósokat gyakran éri a láthatatlan sugárzások ereje. Isten minden gázlángnál és rádiumos sugárzásnál égetőbb:... *„Senki sem szemlélhet szemtől szembe, ha életben akar maradni...”* Ezt mondta Isten már Mózes szavai által. (Ex. 33,20).

Isten eme rettentő nagyságát gyakran nem értékeljük eléggé, bár a nagyság e kiismerhetetlen szikla-mélysége előtt szent rettegés ragadja meg a halandó embert: „Hová rejtőzzem el, Uram, távol színed elől? ...”

A mai ember erről megfeledkezik, amikor valóságos számonkéréssel fordul az Istenhez. Ám maga az Isten adja meg a választ:

*„Kihez hasonlítottok engem, és kivel tesztek egyenlővé?
És kivel vettek egybe, hogy hasonlók volnánk?
Emlékezzetek a messzi régi dolgokról, hogy Én vagyok
Isten, és nincsen más;
Isten vagyok és nincsen hozzám hasonló!...” (Izaiás, 46).*

Nem lehet Istent cimboraként kezelni, vagy valami házi szolgaként, akinek rendre kiosztják teendőit. Színe előtt megállni félelmetes...

Bizonyos korszakban ezt sokkal jobban érezték, értették mint mi ma, de lehet, hogy Isten másik vonása – amely sokkal közelebb áll hozzánk – elkerülte a figyelmünket. Mert a „rettenetes” Isten ugyanakkor *végtelenül „gyengéd”* is hozzánk.

Egy férfi és egy nő szerelme még ha sokszor el is torzítják, mindazonáltal megmarad az emberiség legemelkedettebb és legfelemelőbb élményének, tapasztalatának, a közvetlen melegség, a bensőség, a gyengédség és a bizalmas egymásra-hagyatkozás terén.

Isten még ennél is erősebb, átütőbb hasonlattal él, amikor tanított és tanúságot tett arról az egyedülálló választásról, amellyel meghívott bennünket. Amint meg akarta vallani irántunk való szeretetének végtelen gyengédségét, szeretetét Isten egy férfiúnak az „élete asszonya” iránti szerelméhez hasonlította, – még a hűtlenségben is! – és az apának a szeretetéhez, amelyet csak a véreből született magzata iránt tanúsít...

Lehet-e – bárhol is! – ennél szebb szeretet-vallomást olvasni? ...

„Azért íme csalogatom őt,
 És elviszem őt a pusztába, és a szívére beszélek...
 ...És eljegyezek téged magamnak mindörökre,
 Én pedig igaz hittel és joggal,
 Szerető gyöngédséggel jegyezek el mindörökre...
 Örök hűségre jegyezek el,
 És te megismered Uradat.” (Ozeás, 2).

Mint figyelmes férfiú e szeretet-szavak után felsorolja
 legszebb ajándékait:

„Felöltöztettelek hímzett ruhákba, lábaidra delfinbőr
 topánkákat húztam,
 Felöveztelek hófehér gyolccsal, vállaidat selyemmel ta-
 kartam,
 Felékesíttelek ragyogó ékszerekkel, csuklódra arany
 karperecet, nyakadba arany láncot tettem,
 Fügőket füleidre, és ékes koronát fejedre...
 Arany és ezüst ragyogott minden ruhádon,
 Hófehér gyolcson, simogató selymen, gazdag hímzéseken...
 Lángliszt, virágok méze s illatos olaj lett az eledeled,
 Szépséged kivirult és eljutottál a királyi rangig...”
 (Ezekiel, 16).

De a szeretett asszony méltatlan: meggondolatlansága és
 hűtlensége túlcsap minden megengedett határon és még a
 kapott ajándékokat is a szeretői közt osztogatja szét.

De Isten az emberiség állhatatlan magatartása ellenére is
 megmarad hűségében:

„Hogyan is hagyhatnálak el? ...
 Megegett rajtad a szívem és megindult minden szálam.
 Nem engedek a haragom hevének, nem fordulok vissza
 Efraim vesztére,
 Mert Isten vagyok én és nem ember,
 A Szent közöttetek, és nem romboló haraggal jövök én...”
 (Ozeás, 16).

„Térj vissza hát, Izrael, az Úrhoz, a te Istenedhez,
 Mert elbuktál álnokságod miatt...” (Ozeás, 14).

A hálátlanul elhagyott férfi bánatos szerelméhez kapcsolja az Isten az apának gyermekeihez való szívós ragaszkodását:

„Mikor még gyermek volt Izrael, megszerettem őt,
 S kihívtam Egyiptomból...
 De minél jobban hívtam őket, annál távolabb mentek
 tőlem...
 Pedig én tanítottam meg őket járni; s a karjaimba vettem,
 De ők nem ismerték el, hogy én gyógyítottam meg őket.
 Emberi kötélekkel kapcsoltam magamhoz, a szeretet
 kötelékével,
 Úgy tápláltam őket, mint karon ülő gyermeket, ölemben,
 Följük hajoltam és így ettettem őket...” (Ozeás, 11).

De még mindig hiányzik valami az apai szeretet palettáján:

*„Hát megfeledkezhetik-e az anya gyermekéről,
Hogy ne könyörüljön méhe fián?
Mégha akadna is valaha egy ilyen,
Én akkor sem feledkezem meg rólad!...” (Izaiás, 49).*

Az elhagyott férj kirobbanó indulata, az apa kimeríthetetlen figyelmessége, az anya örökké éber türelme – íme: eképpen rejtette el Isten emberi érzelmeink legmélyén erejének, irántunk táplált gyengédségének és benső közvetlenségének tulajdonságait.

A „Rettenhetetlen” végül is egészen közel áll hozzánk, mert szeret! A megközelíthetetlen magasság és a szinte megfoghatatlan bensőség nagy szövetsége, íme: az Isten kimeríthetetlen nagy misztériuma...

TE VAGY AZ ÉLŐ ISTEN

Istenem, én Istenem,
Végül is: Ki vagy?
E rólad szóló
Fehér-fekete oldalakon,
S mindazok ajkán, akik rólad beszéltek,
Mi marad?
Csak gyenge harmat széttárt tenyerünkön...

De pár csepp reggeli harmat
Olthatja-e
Az emberiség szomját?

Istenem, én Istenem,
Amikor azt mondom:
Te vagy a Végtelen,
A Teljesen-Más, a Mindenható,
Téged illetve e szavak
Kiszáradt, üres
Dióhéjakká válnak.
Csak arra jók, hogy színed előtt
Csendben imádva térdre borulni intsenek.

Amikor azt vallom Rólad,
Hogy Te vagy a Nagy és közelálló Testvér,
Sokkal rám és hozzám illőbb,

Mint saját nevem,
Akkor is tudom, Istenem, hogy a valóság
Itt is túllépi a szavak korlátait,
Túl, egészen a messzi végtelenig.

Tűznek is neveztelek, Istenem.
Jöjj kebelembe, öleld át, szeresd, gyújtsd lángra.
Te vagy a Szél, a Szent Fuvallat.
Járd át egész valómat, ragadj magaddal,
Hogy azt se tudjam kiáltani: Elég!

Te vagy a Szent Hegy,
A Kiválasztott, a Megmászhatatlan.
Te vagy a Pásztor, aki mindörökké
Eltévedt bárányait keresi.

Jól tudom, Istenem,
Te vagy a legbiztosabb
Lény a nagyvilágon,
Akire nem egy, s nem ezer ember,
De az egész emberiség milliárdjai,
És a milliárdok milliárd nemzetsége
Bizton támaszkodhat;
Aki el nem múlik,
És önmagát sem tagadja meg soha.

Annyi ember álcázza nyomorát,
S megjátssza büszke, oktalan játékát, Istenem,
Miért? Mert téged nem ismernek,

S zavartan attól tartanak,
Hogy nyomorukkal szembenézve
Elvesznek annak bódító örvényében.

De én, Istenem,
Mivel tudom, hogy létezel,
Nem félek szembe nézni kízó ínségemmel,
Mert te sokkal nagyobb vagy nála,
S ha a szívem megítél,
Te a szívemnél is hatalmasabb vagy.

Te vagy, Istenem, a nagy Változatlan,
– nem Mozdulatlan, hanem Változatlan! –
Aki nem változhat, hogy jobbra legyen.
Ime, Istenem, az állhatatlanságom.
Te örök vagy – s én szórakozott, megosztott;
Korunk eresztékei
Recsegnek mindenütt,
Fogj egybe engem
Hasadást nem tűrő jelenlétedben.

Te vagy a Minden,
– melletted csak semmi vagyok én! –
De mindaz ami bennem
Tiszta, igaz, egyenes,
Te alkotod bennem
Minden pillanatban.
Tudom: Te mindent megtehetsz,
Azt is, hogy nagygyá legyek...

Nem függsz Te senkitől.
Te vagy Az,
Aki a legközvetlenebbül
Megközelíthető:
Ajtód örökké tárva-nyitva áll.

Istenem, élő és végtelen Gyöngédség.
Nem pusztá Gondolat, hanem: Valaki!

*

És íme legrendkívülibb gondolatod:
Ez az örök Isten,
Minden utódláson túl,
Ez az Isten-Lélek
Minden helyhez kötöttség felett
A tér és az idő
Sodrában áll!
Szent Lukács írta: „A hatodik hónapban
Galilea
Názáret nevű városában
Megjelent egy Szűznek...
S a Szűz neve: Mária...”
Apró kis falu,
Jelentéktelen kis nép,
Szegény emberek,
Hajadon lány... Isten...
„És az Ige testté lőn,
S miköztünk lakozék...
Láttuk őt!...”

Harminchárom éven át
A mi Földünkön,
E jelentéktelen bolygón,
Az időt örökkévalósággá varázsolta az Isten.

Istenem, lehetséges mindez?
– Igen. Mert SZERETET AZ ISTEN!

E három szó – három hajnali harmatcsepp! –
Lett a forrása
Az Örök Élet
Erőben s örömben hömpölygő,
Kiapadhatatlan folyamának...

AZ ISMERETLEN ISMERŐS

Ismerjük ezt az Ismeretlent!

Reá hasonlítunk legjobban mindnyájan, — és mégis reá
hasonlítunk a legkevésbé.

Szuverénül közlékeny, és szuverénül megközelíthetetlen;
Ő a Mester és Atya.

Mindent bír a legbensőjében, — s csak ő ismeri önmagát.
Amikor magához vonz, önmagát adja.

A Végtelen Szeretet, amely mindent adományoz, s nem
kap érte cserébe semmit.

Lényeges eleme a bőkezűség;

Irgalmas is, mert igazságos.

Hűséges, türelmes, mert változatlan;

Szelíd, mert hatalmas és bensőséges.

Ő a szent, a nagy kiválasztott,

A végtelen csend, — s a szavai világokat teremtenek...

A gondolata egyetlen — s minden gondolat tőle származik.

Csak egy szeretete van — s minden szeretet belőle árad.

Ő az Isten,

Az egyedül

Való!

Saját képre és hasonlatosságára teremtett mindnyájunkat.

„...És az Ige testté lőn...”

A rosszat csak a jón keresztül ismeri, amit egyedül akart.

Sátorát közöttünk verette fel és megismertük, láttuk igaz-
ságban és kegyelemben tündökölni...

II.
EMBER, KI VAGY?

EMBER, KI VAGY?

Valahányszor csak feltesszük a kérdést: „Ki az Isten?” — egy újabb kérdés támad, ötlik fel előttünk: „Ki vagyok és mi vagyok én, igazában?”

Az ismeretlen ember...

*

MI VAGYOK ÉN?

Parányi pont a világűr végtelenjében, kisebb mint az égbolt szélső pereméig nyúló pusztában az elveszett hangya.

– *De egyedül én tudom, hogy van és csak én vagyok képes felderíteni a megközelíthetetlennek látszó világűr titkait.*

A legutolsó jövevény az élet hatalmas láncolatában, s legtörekenyebb s a leggyámoltalanabb is az élet-indulás percében.

– *De én lettem úrrá minden teremtmény felett, s azokat szolgálatom igájába fogtam.*

Testedben misem különböztet meg az állatoktól. Hozzánk hasonlít, — tőlük kaptad csontvázadat, izmaidat. És az agyvelőd is csak terjedelmében nagyobb.

– *De gondolatom a test korlátainak bilincseit áttörve megérti azt is, amit nem lát, amit ujjal érinteni nem képes, amit súllyal lemérni nem lehet.*

De elég, hogy egy parányi mirigy megsérüljön, elpusztuljon, vagy felmondja működését, s íme: örületbe sülylyedsz, nem tudsz többé gondolkodni.

– *Igaz. Miképpen a világ legnagyobb hegedűművésze sem tud tovább játszani, ha hegedűjén elpattan egy húr. De képessége és tudása érintetlen marad.*

Ki vagy hát: test vagy szellem?

– *E két világ határmesgyéjén állok. Helyesebben: én magam vagyok a határ!*

A testem révén láncszem vagyok abban a nagy összefüggésben, amely a csillagokból indul ki, s amely a földön az állatok, a növények, a levegő s a talaj kémiai szubsztanciáinak világához kapcsol.

De csodálatos, hogy mindeme lények közt nem veszek el nyomtalanul, mint az árva gyermek a tengernyi néptömegben, hanem egész életem során megkísérelhetem – mint minden élet a századok folyamán –, hogy minél intenzívebben legyek SZELLEMI LÉNY.

Nem elégszem meg csak azzal, ami pedig igazán megelégedéssel tölthetne el, ha csak test lennék: földéllal a fejem felett, étellel, itallal, tiszta ruhával; mindez nem elégít ki teljesen. Az állatok módján szeretni: nekem kevés! Szükségem van szórakozásra, pihenésre, családi ebédre, ünnepekre, amelyeket lelkem egész melegével tervez és készít elő, – amiben igaz öröme telik...

MIKÉPP JÖTTEM RÁ ARRA, HOGY SZELLEMI LÉNY VAGYOK?

Miképp jöttem rá arra az igazságra, hogy szellemmel bíró, tehát szellemi lény vagyok? Ime: most elmondom Neked.

Huszonötéves voltam, jó állásban, vidám barátok és bájos barátnők társaságában telt életem. Nem csömörlöttem meg az élet örömeitől, s mégis néha napján, még az ünnepek és ünneplések közepett is, elfogott az unalom.

Mit ér mindez? — kérdeztem. Mire való? Egyszerű bábként szerepelnék csak a világ színpadán, hogy végül is mint elhasznált, elkopott bábút félretegyenek, s a helyemet más foglalja el?

Ezidőtájt lettem beteg. S a hegyek csendjében lassan-lassan rájöttem a nagy igazságra: Van Isten! Néha még kísértett a kétség: Ki vagy te, hogy e problémák titkos erdejébe elkalandozz? Nem csupán csalogató lidércfények vagy merengő képzelgések kábító fájdalomcsillapítója ez, a fenyegető sötétben-látás elaltatására? ...

Közelgett a húsvét ünnepe. Úgy határoztam, hogy a nagyhetet a Valsainte-i karthauzi barátok csendes házában töltöm, távol a külső világ zajától, — s az emberektől... Lássuk, tudnak-e ők valamiféle választ adni ki nem mondott kérdésekre?

Ezen a nagyhétfőn a Valsainte-i karthauzi kolostor valóban megérdemelte a „Fehér Édenkert” fedőnevét. A kis vasútállomáson, ahol a vonatról leszálltam, a régi képekből

jólismert szánra kellett ülnöm. Az utast nyakig takarta a régi vízhatlan pokróc, amelyből csak a feje látszott ki. Az agg svájci kocsis időnkint leszállt a bakról és gyalog baktatott fehér párát füstölgő lova mellett.

E magányos völgy dombos tájaira még nem köszöntött be a tavasz. A kapuban durva fehér darócban egy magas, szikár, a kemény hidegtől kimart szemű karthauzi barát fogadott. Dupla ablakú kicsi szobába vezetett, majd pár kurta tanács után magamra hagyott. Másnap rövid időre újra találkoztunk... S így ment több napon át... A csend házában vettem szállást. Soha a legkisebb rábeszélő szót nem ejtette ki, de csendes derűvel válaszolt minden kérdésemre... Aztán magamra hagyott...

Mégis sokkal több felfedezést tettem, semmint csak remélni is mertem volna. Néhány ismeretlen ifjú társaságában a templomhajó végében emelkedő kórusról néztem a barátok zsolozsmáját. Ők tudták mi a mise – én még nem értettem belőle semmit. S amikor a térdem belefáradt a hosszú térdelésbe a kemény deszkán, hát leültem – s éppen átváltoztatásra csengettek!...

De gondolkodásra volt időm! Micsoda élet lehet e szikár fehér barátok élete, akik egy évezrede már, egymást követve, itt élnek nemzedékről nemzedékre, s imádkoznak? ... Hajnali kettőkor már talpon vannak, s a hegyek kemény fagyában az egész éjszakát átímádkozzák. Szeptembertől húsvétig naponta csak egyszer étkeznek, minden pénteken kenyéren és vizen böjtölnek, egyedül élve apró kis házaik magányában. Csak a ritka közös séták alatt társalognak egymással. Önkéntes foglyok... Vajon valamennyien elvesz-

tették volna az eszüket? ... Néhányan óriási földi vagyont hagytak el. Mindnyájan tudatában voltak annak, hogy önszántukból, egyetlen napi szabadság nélkül ugyanazt az életet élik majd le harminc, negyven, ötven éven át... Az ég Robinsonai ők...

De egy sem volt közöttük örült vagy félkegyelmű. A szemük sugara is mintha még tisztábbá vált volna valami olyan szemlélésében, amit én nem láthattam...

Sem eszüket nem veszítették, sem nem lettek az önzés rabjaivá... Életerős, vidám kedélyű férfiak... Hol, miben áll a titkuk?

Nagycsütörtök napján – azt sem tudtam, hogy miféle ünnep ez? – láttam, amint a barátok mind az Úr asztalához járultak – áldoztak – a nap egyetlen szentmiséjén. A mellettem lévő ifjak is az oltár felé mentek, azt nagy körben körülállták... Én egyedül maradtam a kóruson.

Ki a félkegyelmű vagy az örült? Ezek az emberek, vagy pedig én, aki érzékeim világánál nem láttam messzebb? Egyedül álltam egy „más” világ kapujában, ahová ezek a karthauziak már bejutottak, s ahol meglették az igazi szabadság titkát!...

Amikor a hét végén búcsút vettem tőlük, annyira előntött ez a különös gondolat-folyam, hogy szinte meg sem láttam a szánt, vagy a külső világot, a behavazott tájat...

Csak a vasútállomáson ébredtem fel gondolataimból. Hirtelen berobogott egy otromba villanymozdony, megvasalva, páncélozva, mint egy harckocsi. Ennek az óriási acélszörnynek a láttán hirtelen belémvillant a felismerés, akár a villámcsapás, s megértettem, hogy mi a *szellem*.

Ez a remekbe szerkesztett mozdony emberi mű, tagadhatatlan. Az ember csodálatra méltó leleményességének a tanúja. De mit nyom a latban ez a technikai bravúr a karthauziak közt meglátott szellem és lélek gyümölcsei mellett? Az ember, miután uralma alá hajtotta testét, lelke legmagasán élhet. Az ember, aki elérte azt a magasságot, ahol már csak a lelke él – ha lehet ezzel a kifejezéssel élni, – és teljesen Isten szerető szemléletébe merül el, megtalálja igazi békéjét, örömét s boldogságát. Megértettem, hogy minden nagyszerű gyártmányunkon túl, jóval a technika legmerészebb alkotásai felett, létezik egy láthatatlan erő, egy mesés adó és vevőállomás, amelynek hullámai közvetlen Istenre kapcsolnak bennünket!...

Az ember, aki mindezt felismerte, megtalálta az élet igazi „énjét”.

Aki minderről semmit nem tud, élhet akár a legfényesebb luxus gazdagságában, csak úgy botorkál e világon, mint a vak koldus az ismeretlen városban.

„KICSINYNEK” LENNI...

Az egyetlen logikus álláspont: alázatosnak lenni. Tudatában vagyunk kicsiségünknek – Isten előtt csak ez a helyes és logikus.

Imádkozni, hogy egy napon egész életünket ez a felismerés ragyogja be: Isten az Atyánk.

Szegénynek lenni, lemondva minden gazdagságról, még a gazdagsághoz való jussunkról is.

Istenhez való viszonyunkban így születik meg fokozatosan a bensőséges közvetlenség. Nem távoli idegen és ismeretlen többé. Kialakul bensőmben a gyermeki kapcsolat, megszületik a párbeszéd Valakivel, Aki ért engem – s aki nek én is értem a szavát.

Igy jutunk el apránként annak a felismerésére, hogy az Isten nem tetteink külső kérgét nézi, hanem azokat a belső indítékokat, amelyek tetteink igazi, titkos rugói.

Isten előtt kicsinek lenni annyi, mint imádkozni.

Kicsinek lenni és imádkozni: e kettő szükségképpen együtt jár!

Ha önmagadban valóban kicsivé lettél Isten előtt – vagy legalább is szívedben él ennek a vágya! – azon a napon, amikor a valóságban is egészen eszerint viselkedsz, rájössz majd arra is, hogy ez milyen borzalmasan nehéz. S ekkor majd tudsz igazán imádkozni.

Mit jelent imádkozni? Néha: kérni. – De a leggyakrabban megengedni Istennek, hogy szívünk gyökeréig hatoljon.

Imádkozni: Ez azt is jelenti, hogy úgy hangoljuk fel a szívünket, hogy mint két rádióállomás Isten hullámhosszára kapcsolhassunk...

Imádkozni ezt is jelenti még: sarkig tárjuk az ablakzalukat!...

Jelenlétének bizonyosságát csak az Isten tudja igazolni;
Kérjed,

Könyörögd ki ezt!

Jézus három igazságot ismétel szüntelen:

- *Biztos lehetsz abban, hogy hallja Valaki a szavad,*
- *Imádkozz állhatatos kitartással,*
- *Mert Az, aki a szavadat meghallja, a te Atyád!...*

HISZEK – „AMINT SZOKÁS”

Ez az önkéntelen válasz, ha valakinek feltesszük a kérdést:
Miért viszik keresztvízre a gyermeküket?

– Mások is ezt teszik... *Igy szokás.*

Miért sűrgetik, hogy a gyermek elsőáldozáshoz járuljon?

– Nem vagyunk mi kultúrálatlanok? !... Azt akarjuk, hogy olyan legyen mint a többi... *Igy szokás.*

És lesz-e templomi esküvő?

– Világos! A mi családukban mindenki megesküszik a pap előtt is: a nagynéni, a nagybácsi, az unokahúg anyósa, az egész familia fel és lemenő rokonsága így tette. *Igy szokás.*

Egy napon feltettem a kérdést egy kis lurkónak: „És te miért jársz iskolába?”

– Mert muszáj... Mindenki iskolába jár... *Ez így szokás...*

Ugyanezen a napon az országúton birkanyáj állított le hatalmas porfelhőjével és csak úgy vállvetve odakiáltottam az egyik baktató birkának: „Hallod-é, mit csinálsz te itt? ...

Csak ennyit felelt: Béééé...

Meglepődtem.

Valaki végre nem azt válaszolta a kérdésekre, hogy: *Igy szokás...*

S ezek után mi még azt hirdetjük, hogy emberek vagyunk, gondolkodni és az életünket kormányozni képes lények. Étkezem. Nem azért, mert mások így tesznek – mert ez szokás! – hanem mert éhes vagyok!...

Iskolába járok, hogy műveljem magam.

A templomba járok, mert hiszek az Istenben és Vele igazán ott lehet leginkább találkozni.

Boldog vagyok, mert az életemnek van értelme.

Büszke vagyok, mert öntudatos férfiú vagyok, s manapság ez ugyancsak ritka jelenség...

Nem, valóban nem akarok CSAK olyan lenni mint más, mert „így szokás”!...

III.
JÉZUS, KI VAGY TE?

EZ A NEM-HIVŐKNEK SZÓL

Névleges keresztények közt éltek és nap mint nap látjátok, hogy jónéhány közülük nem érdemel semmi különösebb megbecsülést. Az a benyomástok, hogy ez lehetne a jelszavuk: „Azt tegyétek amit hirdetünk, de ne úgy éljeteek mint mi élünk!” Ám ismertek más fajta keresztényeket is, akik éppen ellenkezőleg igen rokonszenvesek...

Mit jelent tehát kereszténynek lenni?

Minden kritikán felüli életet élni? Tökéletesnek lenni?
Nem!

Előfordul, hogy részt vesztek keresztény esküvőn, nászmisén vagy temetésen.

Lányotok vagy fiatok talán még hitoktatásra jár. Legalább ez idő alatt nem csavarog az utcán... A pap nem adhat neki rossz tanácsot – és megtanítja az udvariasságra is, – mondjátok... Vagy tán ti magatok is megesküdtetek a templomban is?

Mindezek után is csak ezt mondhatom: A kereszténységet csak kívülről láttátok, ismertétek meg, csak a külső mezét. Le kell hántani róla ezt a külső kérget...

Ha igazi kereszténnyel találkoztok, akkor a következő megállapításra kell jutnotok: Az a valódi, az igaz keresztény, aki teljes énjében Krisztus Jézus mellé, az emberré lett Isten követői közé állt!

Ez talán egyszerű gyermekmesének, karácsonyi legendának tűnik, amely csak arra jó, hogy a kicsinyek ámulatát váltsa ki? ...

Megértem ezt a reakciót is. Mégis hangsúlyozom újra:
Ez adja a keresztény élet kulcsát és semmi más!

Tudósok, az emberiség nagy jótevői, zseniális alkotói hittek Benne és hisznek sokan még ma is.

Ma is megértéssel, megelégedéssel ismétlik szent János szavait, aki személyesen ismerte Jézus Krisztust: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte, hogy el ne vesszen, hanem hogy eljusson az örök életre, amely fölött a halálnak nincs hatalma többé...”

Körültettek bizonyára gyakran megfordulnak józan keresztények, akik nem rámenősek, inkább konzervatívok, mint erőszakos újítók, nem zavaros fejűek, és két lábukkal állnak szilárd talajon. Igazi keresztényeknek nevezhetjük ezeket? Nem tudhatom. De ha valóban azok, akkor teljes szívükkel hisznek Jézus Krisztusban.

Mit jelent tehát kereszténynek lenni?

Rendületlenül hinni ebben az alapvető igazságban:

– *Isten Jézus Krisztus által saját életét adja nekünk.*

AZ IGAZI KÖNYV

Kora gyermekségem óta ismertem és olvastam az Evangéliumot. De nem volt hitem; bibliai olvasmányaimból nem maradt semmi... Tíz esztendő múlt így el. Egy napon aztán, valami családi vita kapcsán, amely csaknem politikai vitává fajult, váratlanul eszembe ötlött Jézus Krisztus egy mondata; olyan váratlanul, mint egy elfelejtett fénykép hull ki az asztalfiókból: *„Ha csak azokat szeretitek, akik titeket is szeretnek, milyen érdemetek van? A pogányok is ezt teszik...”* Ezt a mondatot idéztem, elcsodálkozva váratlan mélységén.

A vita hevében senki sem figyelt fel rá. Nekem azonban rendkívül helytállónak, igaznak tűnt és olyannyira távolinak a beidegzett emberi szokásainktól... Majd ismét mindent a feledés homálya fedett be... mintha újra bezárták volna az asztalfiókot...

Jó pár hónappal később – vagy tán már évek múltán, ma nem tudnám ezt pontosan megmondani – a szanatóriumba indulva a könyvek csomagolása közben a gyermekkori bibliát is a bőröndömbe csúsztattam. De az első hetekben fel sem ütöttem lapjait.

Gandhi felfedezésére indultam. Ez a kicsi, sovány, csúf, félig mindig mezítelen emberke sikerrel szállt szembe a nagy Brit Birodalommal. Eszközei: a szegénység, az egyeneslelkűség, a tisztaság. De a komolyan vett, a legvégsőig, a tökéletességig felfokozott szegénység, egyeneslelkűség és emelkedett, tiszta gondolkodás...

Az a férfi volt, aki hitt ezeknek az erényeknek a belső értékében és fegyverhasználatnál, összeesküvésnél hathatósabb eszközöket kovácsolt belőlük.

S történt egy napon, hogy mint valami váratlan rövidzárlat következtében, átvillant az agyamon a felismerés: Mindazt, ami Gandhit fűtötte, ugye megtaláljuk már az Evangéliumban is? A körülöttem élő katolikusok nem ezt vallották-e? Még akkor is, ha nem mindig gyakorolták...?

Igy *olvastam* igazán első ízben az Evangéliumot, amelyet pedig hajdan, gyermekkoromban – részben! – szóról szóra is tanulgattam... „Ha csak azokat szeretitek, akik titeket is szeretnek...” A mondathoz százával kapcsolódtak a sokszor meglepő, meghökkentő, de mindig élő igazságok, amelyek teljes belsőmben megráztak...

Sok könyvet olvastam már, de *ez a könyv* egészen más, sokkal különb volt. Nemcsak *olvasója* lettem, de *tanúja* is, és bizonyos fejezeteinél a *kikérdezett*, a *vallatott* fél: „És te mit mondasz erről, vagy arról? Mi a véleményed? Itt mit tettél volna? És mit teszel majd ezután, miután ezt az oldalt is elolvastad? ...”

Minden más könyvnél különb ez a könyv. Olyan, mint egy személyhez, névre szóló levél. El lehet ugyan tépni olvasás után, el lehet dobni is, de azt letagadni, hogy kézhez kaptuk, azt nem lehet!...

Problémákat vet fel.

Hívás és felhívás van benne.

Jó hírt, örömhírt közöl.

KI VAGY TE, JÉZUS?

Istállóban születted, mert már „nem volt több hely a falusi szálláson”; senki nem tudta befogadni a szüleidet, akik csak egyszerű iparosok, munkások voltak.

Már akkor is jelentős ez az esemény, ha csak egyszerű ember lennél. De ha maga Isten jött el közénk?

Röviddel később szüleid – s jómagad, – az egész család menekülni kényszerül. Pár óra alatt el kell hagynotok az országot, idegen földre futva, mert az ország hatalmasai félnek ettől a Gyermeektől!

Már akkor is megfontolásra méltó tény ez, ha csak egyszerű ember vagy. De ha a „menekült gyermek” maga a közénk érkező Isten?

Családod később visszatelepedhetett a szülőföldre. A gyermek itt nő fel. Harminc esztendőn át hol kisiskolás diák, hol ipari tanuló, majd munkás ifjú voltál... Gerendákat ácsoltál épülő házakra, szerszámokat faragtál szegény parasztoknak, ágyakat, székeket, utazó ládákat készítettél városi polgároknak.

Ez is valami, még akkor is, ha csak egyszerű ember vagy. De ha ez a szorgoskezü ács maga a közénk érkezett Isten?

S egy napon betöltöd harmincadik életévedet, szögre akasztod a szerszámokat és bezárod a szerény műhely ajtaját.

Az emberek közé indulsz, tanítod őket ugyanazzal a csendes biztonsággal mint ahogy azelőtt megmunkáltad a fát... Tudtukra adod, hogy Isten az Atyánk, s hogy Te, Jézus, azért jöttél közénk, hogy életet, „gazdagnál is gazdagabb életet” adj az embereknek.

Ha csak egyszerű ember lennél, ez a vállalkozás akkor is egyszerű. De ha az új tanítómester maga a közénk jött Isten?

A politika egyáltalán nem érdekell!... Nem azért jöttél, mint mondottad is. De íme, a vallási és politikai vezéreket félelem szállja meg. Félnék attól az embertől, aki az Istennek az emberek iránti végtelen szeretetéről beszél. S összefognak az elvesztésére.

Ha csak egyszerű ember lennél, ez a tény akkor is nagy figyelmet érdemel! De ha az, aki a Szeretetről beszél, maga a közénk jött Isten, akkor? ...

Hacsak ember vagy, akkor életed csak egyszerű példakép marad. De ha... ha ISTEN JÖTT közénk benned, hogy MEGOSSZA szenvedéseinket, akkor tüstént minden más képet kap... minden megváltozik!...

MINDEN MEGVÁLTOZIK, MERT

ha minden vérző seb,
ha minden fájó rágalom
csak egy embert érint,
a szenvedés problémája továbbra is csak megoldatlan
marad. Mindössze egy szenvedéssel lett több...

De ha
minden egyes fájdalom
Isten vállára hull,
akkor nem vethetjük többé
Isten szemére
keserűn maró szemrehányás gyanánt
a szenvedést!

Mert nincs jogunkban vád alá fogni azt, aki szeretettől
indítva életét adja másért!...

Ki merészelne szemrehányást tenni annak az Istennek,
aki részt kér az emberiség fájdalmas szenvedéseiből?

Igaz, akad még nem egy kiderítetlen részletkérdés, de
soha nem vethetjük többé Isten szemére:

– Te nem tudhatod, hogy mi a szenvedés? !...

*Nem azért jött el Isten,
hogy eltörölje a szenvedést;
Nem is azért, hogy azt
megmagyarázza nekünk.
De eljött, hogy jelenlétével
megtöltse azt...¹*

¹ Paul Claudel.

A KICSINYEK ÉS A SZEGÉNYEK HŰSÉGES BARÁTJA

Karácsony éjszakáján, ruhátlanul, apró gyermek alakjában jött e világra Isten.

Az isteni hit, az Istenbe vetett hit is csak úgy költözhet a szívünkbe, léphet életünkbe, ha magunk is megválunk mindentől, ha elfogadjuk gyermeki voltunkat.

A kicsinyek és a szegények barátja Ő, azoké, akik nem ismerik a gazdagságot! A pénz uralmát!

De azok barátja is,	
akik egészség dolgában szegények:	<i>a betegeké,</i>
akik semmi összeköttetéssel sem	
rendelkeznek:	<i>az alázatosaké,</i>
akik nem dobálóznak könnyedén	
címekkel és diplomákkal:	<i>az egyszerűké,</i>
akik nem ismerik a dölyföt, a	
kínos kevélységet:	<i>a szelídeké.</i>
Azok barátja is,	
akik sem kiváló tulajdonokkal,	
sem erényekkel nem dicsekedhetnek:	<i>a bűnösöké!</i>

Jézusban együtt találjuk meg azt a két nagy tulajdonságot, amely más emberben csak ritkán van meg: A nagy eszme érdekében kifejezett és megkívánt nagy igényességet!

Igy szól hozzánk: „Legyetek tökéletesek, miként mennyei Atyátok is tökéletes!”

Ám *ugyanakkor* gyengédséggel teli és biztató, amint a legkisebb jóakarát és törekvés első szikráját látja.

Ereje szelíd,

Gyöngédsége energiától duzzadó,

S az irgalma nem nyomasztó.

NAGYPÉNTEKI IMÁDSÁG

*„Én népem, ó, én népem, mit vétettem néked?
Mivel bántottalak, hogy így magamra hagytál? ...
Felelj!...”*

Talán mert néked adtam az egész földkerekség minden gazdagságát: aranyló búzamezőit, fürtöktől terhes szőlőhegyeit, szenét, kőolaját, csodás atomtitkait?

Mindezt a jót önzőn összeharácsolod, ahelyett, hogy megosztanád másokkal is; háborús célokra fordítod, tönkre teszed, elfecséreled...

Talán mert erőt és életet adtam?

S te minden erődöt arra fordítod, hogy életekre törj, hogy a gyöngét és a kisebbet üldözőbe vedd...

Talán mert megajándékoztalak a nyelv csodás adományával, amely lehetővé teszi, hogy érintkezésbe, közelebbi kapcsolatba kerülhess másokkal is?

S ezt az ajándékot is csak hazugságra használod, s arra, hogy szíved belső titkait még jobban elrejtessed...

Talán mert én, a Teremtő, egyszerű, kérgeskezű ács alakjában (is) eljöttem az emberek közé?

És ti átszegeztétek kezeimet és durva keresztre feszítettétek.

Talán mert szerető anyául szépséges-szép asszonyt adtam nektek?

És ti nem hallgattok a szavára. Megvetitek, kigúnyoljátok...

Talán mert halálom küszöbén végrendeletként hagytam rátok tanításomat, hogy végre igazán szeressék egymást az emberek? De ti nem hallgattok a szómrá, befogjátok a fületeket, s még azon csodálkoztok, hogy így minden balul sikerül, romlik, egyre rosszabb lesz...

*„Felelj, ó, én népem, mivel bántottalak,
Mit vétettem ellened? ...”*

AZ EGYHÁZ, MINT AKADÁLY ÉS MINT ÚT

„Hasonlít a mennyek országa a mustármaghoz, amelyet fog az ember és szántóföldjébe vet. Ez kisebb ugyan minden magnál, de amikor felnő, nagyobb minden veteménynél. Sőt akkora fává nő, hogy az ég madarai rászállnak és ágai közt fészket raknak.” (Mt. 13, 31-32)

Ez a mag Jézus, és kereszthalála az Egyház születése lett. Isteni élete úgy hatja át ma az egész Egyházat, mint ahogy a mag éltető erejéből hatalmas fa fejlődik és vele egygyé lesz.

A fa és a mag nem kettő többé, hanem egy; így forr egységbe minden keresztény Jézusban.

A mag kezdettől fogva magában hordja az egész fa ígéletét. Jézus is a kereszténységben „terebélyesedik” ki.

Ám ostoba átutazók otthagyták emlékeiket a nagy-szerű fa kérgén, és ezek az emlékek nem mindig szépek, ízlésesek. Ügyetlen rajzok, késheggyel bevésott betűk, apró baltavágások, az út pora és szennye bemocskolták, sokszor elcsúfították, megbecstelenítették a fát is, környékét is. Maró moha és élősdiek lepték el imitt-amott. Mindazonáltal a megrongált kéreg alatt is akadálytalanul szivárog, kering, megy felfelé az életadó nedv.

Az Egyház hatalmas tölgyfáját is sokszor megrongálták. Minden kor rajta hagyta bélyegét: emlékeit, gondolatait, örömeit, csúfságait... nyomorát és tragédiáját.

Az általánossá vált türelmetlenségből született az inkvi-

zición; a koreszmévé tett fanatizmusból Szent Bertalan éjszakájának mézszárlása a Sain-Germin-l'Auxerrois székes-egyház harangjainak zúgása mellett...

De az Egyház erősebb, mint a gonosz, és a halál hatalma nem vesz erőt rajta. Élete megdönthetetlen, mert Krisztus életéből ered.

Misztérium, titokzatos valóság: két igazság találkozásából született. Bár szétválasztva mind a kettő érthető, de a kettő egymásra találása meghaladja értelmünket.

Amikor Isten és ember találkoznak, mindig van valami misztérium, titokzatos valóság ebben a találkozásban. Isten végtelen hatalmas, mindenekfölött való. Az ember – saját tapasztalataink és megfigyeléseink szerint is – oly közép-szerű, szürke. Hogyan lehetséges mégis e kettő találkozása?

Isten az Egyházat választotta ki, hogy egész történelme emberségünkkel való találkozásáról tanúskodjék. Ezt a rendkívüli hivatást csak az isteni Szeretet felmérhetetlen dimenziói tudják elfogadtatni velünk.

Valóban misztérium az Egyház, amely gyermekei vétkeinek a nyomát is magán hordja, mint az ellenlábás sátán emlékét is, akivel az idők végezetéig harcolni fog.

Valóban misztérium az Egyház szent volta, bár nem mindig jelenik meg előttünk a legideálisabb alakjában. Egész valójában történelmi ez az Egyház, Krisztus misztikus teste, amely az egész emberiséget áthatja, általa és benne folytatódik.

Valóban misztérium az Egyház, a Názáreti Jézus életének kiterbélyesedése, átadása, átmentése a Péterre alapított Egyházba, a római Egyházba...

Valóban misztérium, titokzatos valóság az Egyház. „Fájának” törzse szolidáris a földi, evilági történelemmel, de koronája, csúcsa az égbe nyúl!

Szent ez az Egyház annak ellenére, hogy alkotó tagjai mind bűnösök...

AZ EGYHÁZBAN MINDEN EMBER ÉLŐ TEMPLOM, MERT ISTEN LAKIK BENNE

Az embert Isten teremtette, amikor lelket lehelt belé. Arra hívta, hogy lépjen legszentebb közelségébe – de az ember szórakozott és hálátlan gyermekként viselkedett...

Ekkor Isten újabb vállalkozásra szánta el magát: Ő maga jött el közénk, testet öltött Jézus Krisztusban.

Harminchárom éven át tiporják lábai földünk porát. Férfiak, nők, gyermekek veszik körül. Gyógyít, vigasztal, megbocsát és hirdeti a földi életen túli nagy királyság eljövetelét, amelyre az egész emberiség vár.

Egy napon aztán elmegy, hogy helyet készítsen számunkra királyságában.

De Isten nem foszthatta meg végleg Földünket szent jelenlététől; és mert Isten, messzire megy irántunk való szeretetében: ezért határozott úgy, hogy „személyesen” maradjon a jóakarató emberek között. Így lett lelkünk örök vendége a Szentlélek Isten.

Most már tudod, Kedves Olvasó,
Hogy mit jelent kereszténynek lenni.
Ki a keresztény? Az, aki Krisztus Jézusban hisz.
Az az ember, aki tudja,
Hogy Jézus Krisztus lakik a lelkében.
Nem kell szemedet a csillagokra szegezni, ha imádkozni akarsz.

A NEM-HIVŐKHÖZ ÉS A KÖZÖMBÖSÖKHÖZ

„Tudom, hogy kibe helyeztem bizalmamat!...”

A szenvedélyes lóversenyző a gyakran nyerő lóba helyezi bizalmát, veti reménységét. A monte-carlói kaszinó vendége az általa kitalált számkombinációba. A családanya minden reménységét vizsgálóra készülő fia jövődő sorsába veti. A köztisztviselő a karrier végén reávaró biztos nyugdíjba...

Ám a versenyló még csak az „első közt” sem szerepel.

A szerencsejáték tönkreteszi a játékost.

A szépreményű fiatalember rossz lányt vesz feleségül.

A jövődő nyugdíjas meghal a nyugdíjhatár előtt.

De a keresztény ember bizalmát Krisztusba helyezi!

A pénzügyi szakember a börze fel- vagy lemenő hullámzása szerint teszi kockára egész vagyonát.

A feltaláló utolsó ingét is eladja terve megvalósítása érdekében.

A felfedező saját bőrével – életével! – játszik, de vakmerően mégis megkísérli útját.

A diktátor csak egy kérdést ismer: Mindent, vagy semmit!? ...

És ha a pénzember, a feltaláló, a felfedező vagy a diktátor vállalkozását siker koronázza – ezer esetben egyszer! – mi vár rájuk a siker után? Könyörtelen kíméletlenséggel: a temető!...

A keresztény ember sohasem csalódik Krisztusban!...

Amikor egy keresztény a kereszténységben csalódik, akkor Krisztus mellett mást is keresett, mást is kívánt!

Mást, amit szép szavakkal is ki lehet fejezni: megbecsülést, kitüntetést, apostol-nevet, közösséget – esetleg áldozatkész segítséget...

De ez a „más” összeroppant – s magával sodorta minden reménységét...

Vagy ennél is rosszabb történt: ez a „más” sikerült igazán, s a keresztény elsüllyedt benne... beléfulladt!...

Nem azt akarom ezzel mondani, hogy a kereszténynek tétlenül kell maradnia és így várni-lesni Krisztust, mint az éhes csibe táogat az eledel után! „Nem akik fennhangon mondják: Uram, Uram, jutnak be az Isten országába, hanem azok, akik Atyám akaratát teljesítik!...”

Isten legelső akarata pedig éppen az, hogy lemondjunk bálványainkról!...

Szeresd feleségedet lélekkel, szívvel, testtel,

Légy vele egy és elválaszthatatlan,

– De ne tedd őt bálványoddá!

Apádat, anyádat tiszteljed, szeresd gyermekeidet,

De ne engedd, hogy elzárják előled az isteni láthatárt.

Szeresd munkádat őszintén, szeresd munkatársaidat,

Szeresd felebarátodat – sohasem szereted eléggé.

De igazán szeresd valamennyit, Isten fényénél.

S nem mint Isten-pótlékot,

Vagypedig menekülésként Isten elől.

Maga Isten mondotta magáról, hogy „féltékeny Isten”.

Ez meglepő!

De ha egy lény mindenét odaadta

Egy másikért – ez már megérteti velünk, hogy miért?

Mindent egybevetve:

Életet és létezését tőle kaptál,

Érted jött a Földre,

Érted halt meg,

S érted él benned tovább!

Jelen van a Szentostyában.

Annyira melletted áll,

Hogy már eggyé lett veled.

Számodra készítette elő

S neked adja majd át az élet végtelen teljességét.

És te mégis azt mondd: „Mindez nem érdekel”?

Te vallozd kárát ennek is.

Életed legnagyobb szerencséje mellett méysz el vakon.

De legalább azt értsd meg, hogy

A keresztény aki tudja, hogy mindez való igazság,

S hogy mindezt megtalálhatja egyházában,

Mert az a továbbélő Krisztus.

Igazán szereti Krisztust, s el tudja rebegni

Eleinte, élete delén és a végén is:

„Számomra az élet Krisztus,

Mert jól tudom, hogy kibe vettem bizalmamat!...”

HALLGASS A SZÓMRA!

Ismeretlen és szeretve-szeretett Olvasóm!
 Eljutottam-e kitűzött célomig?
 Elvezettelek-e téged a Krisztusba vetett hitig?
 Nem ezt akartam!
 Egyedül Ő képes igazán felfedni titkait előtted.
 Szándékom csak egy volt: kézenfogva
 Elkísérni téged szent színe elé.
 Miként a bibliai vétkes asszony
 Feledve bűnökkel terhelt életét
 – a „szamáriai asszonynak” hívták, emlékszel? –
 Így hívta egybe honfitársait:
 „Jöjjetek és lássátok az embert,
 Aki tudja mindazt amit tettem! Nemde Ő a Krisztus? ...”
 És azok látták s így szóltak az asszonyhoz:
 „Már nem a te szavaidban hiszünk!
 Hallottuk őt,
 És tudjuk,
 Hogy valóban ő a Világ Megváltója!”

Kedves Ismeretlen Testvérem! Bemutattam neked
 Egy embert.
 Bemutattam az embert,
 Aki hozzánk hasonló.
 Semmi emberi nem idegen tőle!
 Csak a lélek rákja, a bűn

Idegen számára mindörökre!
De ezt a bajt, amely benne nem tehet kárt,
Orvosolni képes!
Bemutattam neked ezt az embert,
Úgy, amint hites tanúk megismertették velem,
Aki érted halt meg,
S aki értem is meghalt!
Majd életre kelt,
S neked és nekem
Visszaadta az életet.
Nem hiszel szavamnak?
Igazad van.
Az életem nem elég erős tanúságtétel erre.
De a hajdankor s a jelen
Ezernyi igaz tanúja:
Felicitasz és Perpétua,
És mindazok, akik ma is meghalnak hitükért:
Példájuk talán csak hitelt érdemel?
Avagy mindahányan csak megszállottak, örültek voltak,
Akiknek fejét maszlaggal tömték tele névtelen papok?
Ezt még nehezebb lenne megmagyarázni,
mint azt, amit én mondtam néked!

Mielőtt utunk kettéválna, szeretném még közölni veled,
Hogy én, szegény földi vándor, Jacques Loew,
Aki bizonyára nem vagyok jobb mint te,
Miképpen találtam meg én Krisztust?
Térdre borultam,
S imádkoztam.

Ezt mondtam: Uram, ha mindez így van, s igaz,
Kérlek: fedd fel magad a szemem előtt!
Ezt mondd utánam te is.
Vagy akármit, ami szíved mélyéről fakad.
De én ezt ismételtettem egy, két... hathónapon át!...
Mondd te is egy vagy két... vagy akár hat esztendeig is...
És egy napon, mint jómagam,
Mint jómagam, – s előttem már annyian mások! –
Te is mondd az evangéliumi tanúval:
„Hiszek, Uram,
De segíts hitetlenségemen!...”
És majd egy napon, mint Péter apostol,
Mint millió és millió ember,
Ezt mondd:
„Igen, Uram, hiszem, hogy Te vagy a Krisztus,
Az Élő Isten Fia!”
Térden állva dadogod majd,
Mint Tamás, a „hitetlen” apostol, a .kétkedő:
„Én Uram és én Istenem!”
Akkor majd elfelejted minden bánatodat,
Megleled az igazi örömet
Amit csak Isten adhat.
S az örömen és a boldogságon túl
A kimondhatatlan békét,
Mert megérted végre mit is jelentenek ezek a szavak:
*„Szeretett, valóban szeretett engem,
És életét adta értem”...¹*

¹ Szent Pál.

IMÁDSÁG A HITBEN VALÓ ÁLLHATATOSSÁGÉRT

Hosszú évek óta kereslek Téged, Istenem.
Az életem napja immár alkonyul:
Tíz, tizenöt esztendő gyorsan tűnik el...

Nem lett belőlem borulató,
A kockázat sem rettent el.
Nem adom fel kitűzött célomat
Csendes nyugdíjról álmodozva.

Nem. Kegyelmes engedélyed kérem,
Hogy továbbra is előre törhessek,
Mint hajdan, húsz, harminc éves fejjel,
A mai ötvenes korban is...

Ha mégis koromra gondolok,
Csak azért, mert az több s így gazdagabb
Hitbeli erővel bátorít...

Nem tűntek el a régi kísértések,
S még azok is, melyek már erejüket veszítik,
Megmaradtak, bár formát változtattak...
Baklövést, hibát elkövetni minden korban lehet.
De egyre növeli boldogságom,
Hogy a korral bővül, szélesre tárul a hit.

Régóta élünk együtt, Istenem,
S nem ismerek szebbet az idős házaspárnál,
Akiknek szerelme egyre mélyül.
Igaz, idővel a régi tűz veszít erejéből,
Nem játsszák újra jegyesek robbanó szerelmét
Minden utcasarkon újra csókolózva.

De a két öreg között
Megszámlálhatatlan a hú figyelmesség,
Az egybegyűjtött gyöngédség tiszta gazdagsága,
Számukra igaz valóság lett a „Mindenem!...”

Igazi táncospár lettek,
S nincs szükségük a zene ritmusára sem,
Hogy hibátlan lejtsek táncos lépteiket...
Mennyi harc, közös küzdelem iskolája kellett ehhez,
— Meg jónéhány összetűzés is! —
Életükből ráment negyven, talán ötven esztendő is!
De most, de ma: valóban egyek már!

Igy állunk a hit dolgában is.
Megszilárdul az a kor haladtával;
Tán fénye szerényebb lett, de több erőt kapott
És sokkal több bizodalmat!
Bejárja testünk-lelkünk minden rejtekét,
S az Isten mindinkább ISTEN lesz valóban.
Elfér így néhány egyszerű szóban is,
Négyben vagy ötben... talán még kevesebben is!
És ha néha napján dadogva mondom is,
Hitvallásom akkor is életem egész teljét adja.

Atyaisten – és elég az, hogy Atya!
Atya, – de Isten módján,
Teljesen és kimondhatatlanul.
Fiúisten, Jézus-Krisztus,
Jó barátom, – és sorstársa emberi életemnek.
Isten és Ember. Teljes valóságban mind a kettő.
Jézus, aki e töre oltott, úgy,
Hogy az éltető nedűt
– Kegyelemnek hívják! –
Igazi életet adott, oltott belém.
Anyát is adtál nékem: Máriát.
Szentlélekisten, az elrejtett Fuvallat,
Lelkem igazi, „rádióaktív” forrása,
Aki az Égi Pünkösdkor
Orkánszerű viharrá teljesedik.

Nem tagadom: a testvéreim
Gyakran a végletekig bosszantanak.
Nem mind, de számosan!
Nem szólok itt sem a keresztfiaimról,
Sem barátaimról, sem szeretteimről,
Sem azokról, akik leveleikkel felkeresnek;
Ezeket könnyű szeretni,
Szívem így kívánja, s magától értetődik...
(A pogányok is ezt teszik – mondta már Jézus...)

Azokról sem szólok itt, akik tőlünk távol vannak.
Oly messze, hogy mindenki mondja: „szereti” őket...

Azokat, akik fáznak, éheznek, elnyomást szenvednek;
Az elmaradottakat, akiket sohasem látunk,
S nem zavarják békés nyugalmunkat.
Mindezek szeretetére is képes vagyok,
Kedves szavakkal, néhány csekkel meg is mutatom,
Olyan messze vannak, nem töröm magam utánuk.

Azokat nehéz igazán szeretni, akik
Közel vannak hozzánk, s nem köt hozzájuk semmi,
Akik gondos napi terveimet felborítják,
Vagy rossz pillanatban alkalmatlankodnak,
Hogy pénzt kérjenek tőlem,
Hogy időmet rabolják, vagy segítségemet várják.

Mikor tudok majd
Igazán szeretni, Uram?
Azokat szeretni, akik szeretetem sosem viszonzózzák?
Azokat szeretni, akik csak bajt okoznak?
Akik mindig más véleményen vannak?
Egészen egyszerűen: szeretni „felebarátomat”,
Azt, akit nem én választottam!? ...

Életem ezernyi gondjában, bajában
Minden reménységem a hit!
Ez jelent értéket, ez lesz reménységem gyöngye
A Tőled kapott ezernyi kincs közt,
Nagy és Végtelen Istenem, segíts,
Hogy meglássam, és felismerjem világító fényednél
„Felebarátomat”!

Ma újra ennek szentelem minden erőmet,
S talán eljön a nap,
Hogy valóban eljutok célomig.

De ha késik ez az óra talán a nyugdíjkorig,
Vagy akár éltem végső napjáig is,
Segítöm, mentségem akkor is a hit lesz!

Mert hiszek Jézus Krisztusban, aki szeretett, kiválasztott!
Istenem, Atyám,
Te is Jézus szemével
Tekints ma rám.
Hiszen Veled él és uralkodik mindörökké
Szereteted szent egységében,
A világ hosszú történetén át.

Hiszek... hiszek...

*IV.
HOZZÁD SZÓLOK,
AKI KERESSEL, S AKIT SZERETEK*

A HIT KALANDJA

Három-négy kilométeres csővezeték... Több ezer tonna acél forog és fúrja a földet éjjel-nappal. Minden csőrúd milliókba kerül...

A legkisebb balfogás, ügyetlenség, a hegesztő legparányibb tévedése munkazavart okozhat – s százmilliók károkat!...

A technika csodái, a leleményesség találmányai lenyűgözőek.

Jóval a fúrás megkezdése előtt tudós kutatók, geológusok százai vizsgálták a föld mélyét s keresték a kőolajat rejtő sziklák ereit.

Munka közben mini-földrengéseket idéztek elő, tanulmányozták a hullám-rezgéseket, egybevetették az így nyert grafikonokat, megrajzolták a föld méhének új belső térképeit... Modern varázslókként meghatározták, eldöntötték: itt fognak fúrni!...

És ekkor a puszta sivatagban megindul a lázas munka éjjel-nappal, vásár- és ünnepnap, megállás nélkül... A légnyomásra, sűrített levegőre járó kalapácsok éktelen zajában, a dieselmotorok, a villanyfejlesztők zakatolása közben, az alkatrészeket szállító teherautók megállás nélküli keringése közepette, tonnaszámra hozzák a vizet a nagyöblű vízfordók a fúrás megkívánta szükségletek szerint. Hatalmas hűtőszekrények őrzik és tárolják a mindennapi ételt, rögtönzött repülőtereken egymást érik a repülőgé-

pek, a föld mélyéből felhozott mintákat gondos szemekkel lesik a geológusok. Semmi nem lehet túl modern vagy túl drága, – és gyémánt késekkel szerelik fel a fúrófejeket is! Mit ad majd az új fúrás? Az új kút? Gázt vagy csak újabb szürke sarat? Olajnyomokat vagy bőömlésű vízforrást?

Ha a kitermelés gazdaságosnak ígérkezik, tovább folyik a munka. A hosszú csőrudakat kicserélik, a fővezeték ágát kicementezik, hogy a kőolaj zavartalanul juthasson a fölszínre. A fúrótorony vasvázát más vidékre szállítják, s ember és műszerek új fúrásba kezdenek. Csak néhány acélcső marad helyben és a bonyolult csapok bokra, amit karácsonyfának is neveznek... De az új kőolajvezeték acél ereiben megállás nélkül ömlik a fekete arany: a kőolaj... Ám az oktan, tájékozatlan turista, ha útja véletlenül a sivatagon visz át, semmit sem tud erről a megelőző nagy kalandról, s így könnyen mondhatja ajkbiggyesztve: „Hát csak ennyi a kőolaj nagy kalandja? ...” S még arról is megleledkezik, hogy milyen változást, új életet kelt vagy szül az ezer kilométerekkel távolabb...

Valahogy így vagyunk az emberi életbe betörő hittel is. Sokszor a lélek legmélyén rejtőzik a keresztség óta, de annyi esemény pora, homokja fedte be azóta; valóságos kő és gránit réteg lepte be, telepedett föléje! Többszörös földrengésre volt szükség ahhoz, hogy meginduljon érte – vagy utána! – a kutatás: gyászok, csalódások... az elkövetett szégyenletes tettek visszatérő, maró emléke... és a szürke sár, arra a piszokra emlékeztetve, amely beszenyryezett bennünket...

Ezután jön az aktív, a tevékeny fázis, az igazi „munka-

szezon” vagy „munkarészleg”: új rések nyílnak a lek legmélyéig és előtűnnek életünk igazi rejtett zugai... Nem könnyű feladat vár reánk, kínlódunk, küszködünk, segítségért is kiáltunk. Minden leáll, s nem mindig tudjuk hol és hogyan kezdjük újra?

Van, aki bátorságát veszti és csomagol... odébb áll... Sokak számára a fúrás majd csak a túlvilágon ér el az igazi forrás-mélységig!

De ezek fáradozása sem volt hiábavaló: ha nem is szökelt magasra, a szabad levegőre a forrás, a hit ott rejtőzik a lelkek mélyén mindaddig, amíg keresik!...

Azok számára pedig, akik eredményt értek el, ezek után új szakasz kezdődik. A kutató munka lázát nagy csend és nyugalom váltja fel. A bonyolult felépítmények eltűnnek. Igaz, a rutin-munka – a megszokás! – homokréteggépződéssel vagy partomlással is fenyegethet. De a mélyben ott van, él, kereng, pezseg a hit és mindenbe életet önt.

A hitetlen nem tud erről semmit, kívülről nem láthat semmit, és, mint a sivatagi túrista, könnyelműen kockáztathatja meg: „Hát ez, csak ez a hit? ...”

Az új hívő kötelessége megmutatni, hogy *ez a hit valóban fűti, s megváltoztatja, átalakítja egész életét!...*

MIÉRT SZERETLEK?

Sokszor hangoztattad: „Keresztények, a ti szeretetetek nem olyan érdeknélküli mint a miénk, hitetleneké! Ti nem *minket* szerettek. Mi csak ürügyül szolgálunk a ti Isten-szeretetekhez... Bennünk is csak Istent, a ti Isteneteket szeretitek!...”

Megengeded, hogy erre a megjegyzésre, szemrehányásra válaszolva e végső sorokat ma *csak Neked* ajánljam? ...

Amikor legelső alkalommal találkoztunk,

Vajon mi vonzott feléd?

Mi készítetett a megismerésedre,

Mert addig még sosem találkoztunk, nem is láttuk egymást.

A szemed, amely senki más szeméhez sem hasonlít?

A hajad, ez az élő, mozgással teli hullám?

Az arcod éle,

Amely minden szögből vizsgálva más-más képet mutat?

Vidám vagy komoly, nyílt vagy titkokat rejtő?

Felelj: Valóban nem Téged ismertelek meg így s szerettelek?

Lassan felfedeztem benned,

Rájöttem arra, hogy arcod és szemed

Csak rejtett tükre a belső titoknak.

Szerettem jószágodat, kedvességedet, türelmedet;

Megszerettelek a szívedért,

Láttam együttérző érzékenységét, erejét.

Megcsodáltam segítő kezedet,

Amely megmutatta, hogyan tudsz szeretni.
Mondd hát, ugye *Te* vagy az, akit így szeretlek?

Testvérem, utitársam!
Emlékszel-e beszélgetésünkre,
Amikor első alkalommal találkoztunk?
Politika, festészet, zene, irodalom,
Az elnyomott népek szabadság-vágya
s a kínok és a gondok között épülő új világ,
Minden sorra került!...
Mondd, mindez valóban
Csak egyszerű ürügy, csak külső máz volt?
Nem *Téged* szerettelek meg így?

Amikor együtt daloltuk vidám, közös dalainkat,
Ugyanannak a forrásnak a hús vizéből ittunk, egyazon
hegyi ösvényen törtettünk felfelé,
Bánkódtunk közös igazságtalanságok felett,
Amikor élveztem ízes tájszólásodat,
Amely mögött a nyári tücskök vidám ciripelését sejtem,
Mondd csak, Barátom, nem *Téged* szerettelek meg így?
Valóban csak egyszerű ürügy lenne mindez?

Ti jól tudjátok, Te és ők mindannyian,
Hogy mennyire szeretlek *titeket!*
Test és lélek, anyag és szellem alkotta személyiségetek.
Egyetlen óhajom: hogy szolgáljak *nektek*,
Akik egész valótokkal,
Minden jótulajdonotokkal elkápráztattatok engem!...

Most pedig, engedelmetekkel, Istenről fogok beszélni.
S ha szeretlek benneteket arcotokért, szemetekért,
Szeretlek, Barátnóm, jószágodért,
S téged is, Barátom, egyenes jellemedért,
Talán csökken a szeretetem azzal,
Hogy mindkettőtöket szeretem Istenért is,
Aki lelketek mélyén él?
Bizony Téged szeretlek
Minden felsorolt jótulajdonságodért,
De mindezek mögött van egy,
Amely minden másnál több és értékesebb:
Isten lakja lelkedet!
Az Ő fia, vagy az Ő lánya vagy!
Ő szeret!... És életét adta érted!...

Hol találnál ennél tisztább és vonzóbb forrást,
Amelyből a Szeretet fakad?
Megérted-e, hogy nem úgy szeretem benned az Istent,
Mint valami díszes keretben a művészi képet,
Hol Te lennél a keret és Isten a „mesteri alkotás”!
Téged szeretlek, Téged, legbensőbb értékeidet,
A legszentebb kincsedet, amelyet Isten ad neked.

Egy napon majd megöregszel Te is.
Hajadból, szemedből, homlokodról
Eltűnik majd az ifjúság varázsa.
Betegség tör rád.
Elveszíted vidám kedélyedet, erődöt, szelídségedet.
De a benned élő Isten

Nem hal meg soha!
Ezért szeretlek Téged
Egész valódban;
Nem félig, háromnegyedrészig,
De egészen! Téged: testedet, lelkedet.
És Istent: a lelked lelkét!

Még egy szót:
Soha nem álmodtál határt nem ismerő nagy szerelemről?
Amely nem változik
A napszakok szerint,
Az időjárás vagy a siker változása nyomán?
Ide figyelj:
Ha az emberi szerelmet
Isten szerelmének ereje hatja át,
Értsd meg, hogy ez a szeretet
Amely így átölel,
Nem a könnyen üressé váló emberi szívből sugárzik,
Hanem Isten kimeríthetetlen szívéből!
Az emberi szív mint egy víztartály
Egyszer csak üres lehet.
De Isten szíve élő forrás,
Amely nem apad ki soha!

És ha Isten lehántja szívem durva kérgét,
Ha meglágyítja kőszívemet,
S az övéhez hasonló szívet ad,
Mily hatalmas szeretettel

Szeretlek majd ekkor mindannyiőtokat,
Kedveseim!? ...

Ki szerethetne benneteket így jobban, mint én?

Ki szeret majd BENNETEKET jobban, mint én?

Jacques Loew képes albumai: Dieu existe (Van Isten), Fêtes et Saisons (FS), 108.sz. 1956. szept.-okt.; – Le Mal, pourquoi Dieu permet-il cela (A baj – miért engedi Isten?) FS, 117.sz. 1957. aug. – Quel est cet homme: Jésus-Christ? (Ki ez az ember: Jézus Krisztus?) FS, 85.sz. 1954. ápr. – Jésus-Christ te parle (J.Kr. hozzád szól) FS, 93.sz. 1955. márc. – Homme, qui es tu? (Ember, ki vagy te?) FS, 99.sz. 1955. nov. – L’Eglise, familière et mystérieuse (A családis és titokzatos Egyház) FS, 113.sz. 1957. márc. – Le Miracle, signe de Dieu (A csoda, Isten jeladása) FS, 121.sz. 1958. jan. – E hét szám, ebben a sorrendben, egy albumba kötve is megjelent: Foi Vivante – Hommes d’aujourd’hui. Sept Albums Missionnaires (Élő hit – A ma emberei. Hét missziós album) par le P. Jacques Loew. Fêtes et Saisons, 29. Bd. de Latour-Maubourg, F-75340 Paris.

JACQUES LOEW

HA ISMERNÉTEK
ISTEN AJÁNDÉKÁT

I.

VALLÁSOS VAGY?

Testvéreim!

Járhat valaki hűségesen a vasárnapi szentmisére, hallgathat buzgón vallásos előadásokat, prédikációkat, lehet plébániája oszlopos tagja, lehet szerzetes is – de mégsem vallásos.

Szinte hallom, hogy azok, akiket felsoroltam és még mások: protestánsok, muzulmánok, izraeliták nekem szegzik a kérdést: „Miért mondod, hogy nem vagyunk vallásosak?”

Nem a képmutatókról, az álarcviselőkről beszélek, akiknek élete ellentmond külső állarcuknak, nem a „fehérre meszelt sírokról” beszélek, a Krisztus ostorozta farizeusokról. De töletek kérdezem és kérdezem elsősorban önmagamtól: „Vallásos vagytok-e? Vallásosak vagytok-e?”

Nem könnyű e kérdésre felelni. Olyan szerencsés vagyok, hogy mélységes barátság fűz a Dijon melletti Notre Dame de Cîteaux kolostor trappista szerzeteseihez. Jelenleg ez Franciaország egyik legszebb, legbuzgóbb monostora. Látni kell a mintegy nyolcvan-száz szerzetest. Az atyákat és a testvéreket! Látni kell, amint minden hajnalban két órakor felkelnek – vasárnap még fél órával korábban! Látni kell, amint keményen dolgoznak a földeken, el kell tűnődni, az arcukon előmlő testvéri öröm láttán, hogy megértsük: ez a hely ma Franciaországban és talán az egész világon a lelki élet egyik fellelője. És éppen ebben a trappista kolostorban Dom Godefroy, ez a nagyszellemű, mély lelkületű szerzetes a trappistákhoz intézett reggeli tanításban vezérgondolatként a következőket mondotta: „Testvéreim, atyáim, óvakodjatok a veszedelemtől, amely fenyeget titeket,

legyetek résen, nehogy Isten nélküli szerzetesekké váljatok!" Mert Dom Godefroy, ez a nagy szellem tudta, hogy élhet valaki egész életén át kolostorban, de mégis „Isten nélkül”.

És amikor megdöbbenésemben megkérdeztem az egyik trappistától, hogy lehetséges-e ilyesmi, az egy idős szerzetes-társa szavát idézte nekem: „Méheim, kaptáram, asztalos-műhelyem betöltötték egész életemet.” Elmondom nektek e szavakat, mert jól ismerem Citeaux szerzeteseinek buzgóságát, lelkületük tisztaságát, és tudom, hogy annak az öreg trappistának az életében, aki e szavakat mondotta, igen nagy helyet foglalt el Isten. De az is igaz, hogy valaki mindent odaadhat Istennek, és mégis Isten nélkül él.

Ha ez érvényes a trappistákra, mennyivel inkább reánk!

Ti, akik a metró forgatagában éltek, reggelenkint az autóbuszra vártok és közben a gyári órára, a blokkolásra gondoltok ti, akiket a termelés ritmusa hajt, és jómagam is, aki egyik helyről a másikra rohanok, nem kockáztatom-e, nem kockáztatjuk-e mindannyian azt, hogy vallás nélkül élünk?

*

Dehát miből áll a te vallásosságod? – kérdezhetitek. Mit jelent az, hogy valóban *Istenhez kapcsolódunk*?¹

Nos szeretett jó Testvéreim, ha vallásosak vagyunk, ez azt jelenti, hogy keressük Istent; keressük, amikor még nem találtuk meg, és még jobban keressük, amikor kezdjük felfedezni, meglátni, megtalálni Őt a világban.

¹ A vallás neve (latinul religio, s innen franciául religion) ui. a kapcsolódásra utal. — Megjegyzendő, hogy amikor a szerző fentiekben a vallásosságot emeli ki a merő vallásgyakorlattal szemben, ugyanazt érti, mint amikor újabb teológusok (pl. A. Müller, vö. 144 l.) a hitet s a hívőt állítják szembe a vallással s vallásos típussal. (A kiadó megj.)

Annak, hogy vallásosak legyünk, tehát keressük Istent, előfeltétele az, hogy *igen magas elképzelésünk* legyen Istenről. Istent nem úgy keressük, mint a négylevelű lóherét, mert szerencsét hoz, vagy mulatságos keresni. Ha Istent keressük, mégha egyelőre nem is találtuk meg, vállalnunk kell, hogy az első perctől kezdve „mindent egy kockára teszünk fel”, és egész életünket tesszük a mérlegre azon a boldog napon, amikor majd megtaláljuk Istent.

Vajon így kell keresnünk Istent? Hiszen éppen ezt mondja nekünk Jézus az Evangéliumban, amikor a kereskedőről beszél, aki az értékes drágagyöngy után kutat; és amikor megtalálta azt, amit keresett, a világon a legszebbet, örömeiben mindent „elkótyavetyél” – ahogy ma mondanánk – pusztán azért, hogy övé legyen a szép, értékes gyöngy.

Istent keresni annyi, mint elmondani Neki mindennapi imánkban (még ha hitetlenek vagyunk is): „Istenem, Te vagy a Teremtő. Vagyis Te vagy „Az, Aki van’.” A hitetlenek hozzáteszik majd: „Istenem, ha létezel, – még nem tudok erről semmit, de milyen kimondhatatlanul nagy dolog kell, hogy legyen, ha igaz, hogy létezel – Te vagy Az, aki mindent létrehoztál. A pipacs a Te egyik gondolatod, a rózsa a Te másik gondolatod, a fiatal leány bája, az asszony gyöngédsége, az eszme szolgálatába szegődött férfi ereje is a Te gondolatod, ó Istenem!” Ime, ilyen magasztos fogalmat alkotunk Istenről és ápoljuk magunkban ezt a végtelenül nagy Istenről alkotott eszményt!

*

De Isten keresése nem csak azt jelenti, hogy igen magas fogalmat alkotunk Istenről: ugyanakkor egészen *kicsinnyé*

kell lennünk Isten előtt. Mikor azt mondom, legyünk kicsinnyé Isten előtt, nem azt akarom mondani, hogy váljunk törpévé, kicsinyessé, ványadtttá, jelentéktelenné, naptalin szagúvá. Isten előtt kicsinek lenni annyit jelent, hogy egyszerűen úgy állunk Eléje, amilyenek vagyunk. Szembe azzal az Istennel, aki oly nagy... mi, akik oly kicsik vagyunk!

Élete vége felé mesélte nekem Lagrange atya, ez a kiváló tudós, a bibliakutatás múlt századi úttörője, hogy Pierre Loti, korunk egyik igen nagy, vagy legalábbis igen ismert írója, amikor dicsősége tetőfokán volt s újságok, képeslapok írtak róla, s könyvei többeszes példányszámban keltek el, elindult, hogy megkeresse az Istent. De a helyett, hogy szobájában térdre borulva, vagy egy templomban, a gyónatatószék mélyén kereste volna Istent, ahogy azt Foucauld atya tette, Pierre Loti a maga módján – túlságosan nagyvonalú módon – akarta Istent megkeresni, találkoztót adott Istennek. Pierre Loti találkozni akar Istennel, de nem úgy, mint bárki más, hanem a Sinai hegy tetején, ahol Mózes találkozott Istennel. És Lagrange atya finom mosollyal hozzátette: „Nos, képzelje csak el, Isten nem jött el a találkozóra!” És Pierre Loti nem találta meg Istent.

Nem tudott kicsivé lenni, nem tudta megérteni, hogy tolla csupán lúdtoll Isten végtelen nagyságához mérten. És mi is, Testvéreim, olykor mi is ily képtelen módon kérünk légyottot Istentől, ahogy azt Pierre Loti tette. Szeretnénk, ha Isten felfedné magát előttünk, még mielőtt elpukkasztottuk volna felfuvalkodott énünk hólyagját. Ehhez egyébként nem kellenek bulldózerek. Néhány jó tűszúrás szükséges csak ahhoz, hogy „énünk” felfújt hólyagja lepadjon és kicsinnyé válva megtaláljuk az Istent. Amikor

kicsinnyé válva megtaláljuk Istent, akkor végtelen nagy valami költözik emberi szívünkbe: az öröm. Mert a keresztény öröm Isten nagyságából és a mi kicsinységünkéből egyidejűleg születik. Ez a nagy aránytalanság, a szint, a hatóerő nagy különbsége okozza, hogy az öröm beragyogja szívemet. Nem emberi öröm ez, amelyet kívülről merít az ember, amelyet pénzzel, gyönyörökkel igyekszünk magunkévá tenni, hanem Isten öröme, mely saját szívünk mélyén születik és onnan sugározza be egész lényünket.

A vallás tehát azt jelenti, hogy mindenek előtt és mindig keressük Istent és kicsinyek vagyunk Előtte. Ez az, amit Jézus mond: „Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát, és minden hozzáadatik nektek, s ezt az örömet senki el nem veheti tőletek.” (Mt. 6,33)

Isten keresése és megtalálása azonban nem megy erőfeszítések nélkül. Isten megtalálása ebben a hegymászásban, az, hogy Istenhez kötjük magunkat, mint a hegymászók a vezető köteléhez, szenvedésekkel fog járni. Látnunk kell majd, hogy hová helyezük lábunkat, meg kell majd kapaszkodnunk olyan sziklákba, melyek felsebzik tenyerünket, de végül majd eljutunk a megtalálás csodálatos öröméhez, amikor minden dologban Istent keressük. És ha igazán keressük, kitartóan keressük a mi Istenünket, aki oly nagy, egy napon rájövünk, hogy itt van szívünk mélyén. „Aki szeret engem, annak megmutatom magamat – mondja Jézus – és hozzá megyek, és Atyám és én nála fogunk lakni.” (Jn. 14,21,23) És Jézusnak e szava örömmel tölt el bennünket: hiszen Isten már nem csupán távoli Teremtő; Isten az, aki engem lát, akit „Atyámnak” szólítok. Istennem, Te Atyánk vagy és én gyermeked vagyok! Ámen.

II.

EMELKEDÉS ISTEN FELÉ

Beszéltünk az Istent kereső ember nagyságáról és öröméről. Láttuk, hogy Isten keresése a legnagyobb dolog, amire az ember képes, a legmagasabbrendű, legeredményesebb tevékenység, amelyre ember vállalkozhat.

Szeretném, ha ma valóban élve vallásunkat, abban az értelemben, amint erről a múltkor szó volt, s így Istenhez kapcsolódva együttesen azt vizsgálnánk, mi is teszi az *ember* nagyságát.

Hallgassuk csak a 8. zsoltár szavát! A zsoltárok világában élve, mindig új igazságokra bukkanunk, melyek újabb örömet fakasztanak bennünk.

Uram, mi Urunk! széles e világon minő csodálatos a te
 eget fölé magasztaltad fölségedet. neved!

Kisdedeknek és csecsszopóknak ajkán
 készítettél ellenségeid ellen dicséretet,
 hogy elnémítsd az ellenszegülőt
 és ellenségedet.

Nézem az eget: ujjaidnak műve,
 holdat, csillagot: kezed alkotása.

Mi az ember, hogy megemlékszel róla?
 mi az ember fia, hogy gondot viselsz rája?

Az angyalok alá csak kevéssel aláztad,
 dicsőséggel, nagysággal koronáztad.

Adtál neki hatalmat kezeden minden művei felett,
 lába alá vetél mindeneket:

Minden marhákat, minden barmokat,
azonfelül a mezei vadat,
Ég madarait, tenger halait,
mind, amik tengerek ösvényein keringenek.
Uram, mi Urunk! széles e világon minő csodálatos a te
neved!

Szeretném, ha ma együttesen azzal foglalkoznánk, amit Szent Pál az ember fegyverzetének nevez, ami lényünk legbensőbb valóját alkotja, és meglátjátok a mi nagyságunkat.

Nem szeretek nagy szavakat használni, mégis egy hasonlattal élek. Hasonlatom ismerős lesz számotokra és nagyon időszerű. Úgy tűnik nekem, hogy az ember nagysága a világűr-rakétákhoz hasonlítható. Az űrrakétáknak egy, két vagy három emelete van, azok elindulnak a föld vonzási köréből, hogy elérjék a világűr nagy térségeit. Nos, amit az ember felfedezett, azt már tulajdonképpen birtokolja lényének mélyén, szellemi armatúrájában.

Az első emeleten van az első, legnehezebb, legkevésbé irányítható rakéta, az, amelynek le kell győznie a föld vonzását, a felszálláskor jelentkező nehézségeket, a levegő ellenállását. De mihelyt felemelkedett, kifejtette erejét, visszahull a földre. Ekkor kioldódik a második rakéta, mely szédületes sebességet ad az új és fantasztikus pályán repülő testnek. De a maga során, miután kifejtette erejét, lehull. Ekkor szabaddá válik a rakétafej, folytatja pályáját és eléri a világűrt, ahol semmi meg nem állítja, semmi nem fékezi többé.

Az első rakéta, amely a legsúlyosabb, de nem a legkevésbé fontos, hiszen induláskor játszik szerepet és a szó szoros

értelmében hordozza a másik kettőt, ez az első rakéta a mi értelmünk, eszünk.

Az emberi értelem valami csodálatos és végtelen nagy dolog, amely lehetővé teszi, hogy igen magasra emelkedjünk, hogy legyőzzük a föld nehézkedési törvényét, a ködök áthatolhatatlanságát. Nagyon messze vezet el bennünket, olyan pályára, amelyen az ember eléri igazi nagyságát. Mert az ember, hála értelmének, állandóan növeli élete méreteit. Értelmünk 20 év óta csodálatos ütemben halad előre: csillagok, égitestek milliárdjait fedezzük fel, a csillagászok fényképen rögzítik a fényt, amely egy távoli ismert égitestről 2 milliárd évvel ezelőtt indult el. És ez a fény ez alatt az idő alatt 300.000 km-es sebességgel haladt másodpercenként!

Az elektronikus mikroszkóp ötszázszerezesen nagyítja a legapróbb anyagrészeket: egy gyufaskatulya ebben a nagytításban 15 km hosszúságú volna.

Az elméleti kutatások csodáihoz kapcsolódnak a technika csodái. A munkafolyamatok pontossága, a legapróbb részletek összehangolása: a színes képeslapot, melyet vásárolunk, 24 km-es óránkénti sebességgel nyomták, 6,8,10 rézhenger forog együtt, mindegyik egy-egy szint nyom abszolút pontossággal, a legcsekélyebb kenődés nélkül.

Ne várjatok tőlem se ma, se máskor tudományos fejtegetéseket; bizonyára megérezitek, hogy sokkal többet akarok ennél: fel akarom kelteni bennetek a csodálatot az iránt, amit eszünk megvalósítani képes. Mennyi csoda az iparban, a technikában, de mennyi értelem nyilvánul meg magában a kereskedelemben is!

Jó néhány éven át figyeltem Marseille kikötőjében az

egész világból származó termékek özönlését. Ausztráliából érkezett a bárány, melynek bőrét bundaként viselitek. Óriási bálákban érkezett a gyapjú, még az állat irhájával együtt, a világ egyik csücskéből a másikba szállították, Marseilleben kirakták, innen tovább került, nyírták, mosták, megmunkálták, gyapjufeldolgozó gyárakban északon szőttek, fonták, ruha készült belőle...

Igen, az ember csodája ez, aki a maga képére formálja a földet és utakat szánt a levegőben és a vizen! Ime az ész, az emberi értelem!

Persze megvan mindennek az árnyoldala is: mennyi fáradtság, mennyi kudarc, mennyi üzemi baleset! Amikor egy gyümölcsbe harapunk, amikor magunkra vesszük kabátunkat, gondoljunk a vérre, könnyekre, az egyhmagú mozdulatokra, a bántalmazott tanoncra, a gép által szétroncsolt kézre, az elégtelen munkabérre!

Mert előbb vagy utóbb az értelem eléri végső határát: nem tud tovább jutni. Visszahull akárcsak a rakéta, amely egy adott pillanatban elérte a maga határát és lehull, összezúzva azt, amire ráesik.

*

És ekkor közbelép szellemi organizmusunkban egy második lépcső. Leválasztva az észet, csodálatos lendülettel munkába kezd az emberi nagyság második alkatrésze, a Hit. Ez behatol oda, ahova az ember magától soha nem tudna eljutni.

A Hit nem valami homályos dolog. Nem Isten kényszeríti térdre az embert, mondván: „Térdelj le előttem, mint rabszolga az ura előtt.” Ellenkezőleg: a Hit Isten, aki félretolja értelmünket, aki kézenfog bennünket, aki magasabbra vezet

minket, olyan térségekbe, amelyeket magunktól soha nem tudtunk volna elérni. A Hit Isten, aki fülünkbe súg, Isten, aki elmondja, hogy ki Ő, Isten, aki nem csupán teremtető, hanem Atyává és tanítómesteremmé lesz.

Hitünket élni nem annyit jelent, hogy behúnyjuk szemünket, korlátokat állítunk fel, vagy bezárkózunk egy alagútba. A hit azt jelenti, hogy kitágítjuk a világról, a dolgokról alkotott képet, messze túlmenően azon, amit a legkiválóbb, legfényesebb elme el tud képzelni.

Valami új érzék ez, melyet Isten ad nekünk, a láthatatlan iránti érzék, mely elfogadtatja velünk egy új univerzum létét.

Ahogy szemünk nem képes a napfényt befogadni, mert az túl erős, nem képes az infravörös sugarakat felfogni, ugyanúgy értelmünk kutatási területe is korlátozott. A Hit azonban átemel e korlátokon. Új látóhatárt tár elénk, új egeket és új földet. Segítségével megértem Isten gondolatát, hallgatom Őt és Reá bízom magam, mint vitathatatlan mesteremre. A Hit segítségével belépek Isten fénykörébe...

Túl azon, amit a legnagyobb lángelmék, akik az értelem legmagasabb csúcsát is elérték, meg tudnak nekem magyarázni, az alázatos Hit érteti meg velem, hogy Isten, az Atya adta belém az élet lehellétét, amelyet semmi nem képes kioltani, hogy Isten érdeklődik irántam, törődik velem ébrenlétemben vagy álmomban is, és hogy Istennek irántam való szeretetét semmi nem lenne képes elpusztítani.

A Hitnek ez új látásmódjával egy végtelenül nagy világba merülök bele.

A Hit új rakétája messze túlrepített mindazon, amit emberi eszemmel fel tudtam fogni. Tekintetem valóban Istenbe merül és Isten gondolata az én gondolatommá lesz: teljesen új térségekre, végtelen horizontok közé jutottam. S innen egy harmadik rakéta ragad magával és elvisz Isten szívébe. Ez a Szeretet rakétája.

Halk, de kimondhatatlanul gazdag párbeszéd kezdődik Isten és az ember között. Az ember Istent hallja, nemcsak mint teremtőjét, ahogy eszével tette, nemcsak mint Atyját, ahogy azt a Hit sugallta, de úgy, mint jó Barátját, aki minden titkát elmondja: „Már nem mondalak titeket szolgálkának – mondja Jézus – barátaimnak mondalak, mert minden titkomat elmondtam nektek” (Jn. 15,15).

És ekkor eltűnik a Föld vonzási ereje, Isten ellenállhatatlanul magához vonz bennünket. Erre az eredményre jutottak a szentek és mindazok, akik a Szeretet révén Isten vonzási körébe kerültek.

Isten barátjának lenni annyi, mint keresni azt, amit Ő akar, akarni azt, ami Neki tetszik, elutasítani azt, amit Ő elutasít, bensőséges beszélgetést folytatni Vele, szemtől szemben, egyszóval felfogni a bibliai szó mély értelmét, amellyel Isten hív bennünket: „Nézd, az ajtóban állok és zörgetek. Ha valaki meghallja szavamat és kinyitja az ajtót, ahhoz bemegyek, vele eszem, mellette ülök és ő énneltem...” (Jel. 3,20).

Ime az emberi nagyság legmagasabb foka: *tudom*, hogy Isten szeret engem; tudom, hogy bármekkora legyen is nyomorúságom, hitványságom, hibám, bűnöm, semmi sem veheti el tőlem Isten rám néző, szerető tekintetét. És Isten azt akarja, hogy az én tekintetem jusson el Hozzá,

a gyöngédség, a bizalom tekintete, amely olyan, mint egy Hozzá intézett szó. Tudom: meghallja és megérti.

Amikor Isten így lép be szívembe, valami új dolog történik. Mert nem egyedül Isten lép be egyszerűen hozzám, hanem Vele együtt minden ember. „Isten belépett szívembe, Isten kibővítette szívemet úgy, hogy ezentúl senki nem érezheti többé azt, hogy nincs benne hely az ő számára” mondta Szent Pál, a nagy apostol. Amikor Isten belép egy emberi szívbe, az senki számára nem lehet többé szűk, mindenki megtalálja benne helyét.

Ilyen a keresztény lélek berendezése. Úgy vagyunk megalkotva, hogy képesek legyünk elérni az Istent: az ész felemelkedésével megismerjük az embert, a világot és teremtőjét, a Hit felemelkedésével behatolunk Isten gondolatvilágába, a Szeretet szárnyalása elvisz bennünket Isten szívébe, a végtelen Szeretet kebelébe. Ámen.

III.

MIKOR ISTEN SZERET MINKET...

Testvéreim, egy hete gondolkozom azon, amit ma mondani szeretnék nektek, egy hete aggódom, hogy nem sikerül megmagyaráznom azt a mélységes meggyőződést, amelyet meg akarok osztani veletek; igen, félek, hogy nem gondolkodtok el eléggé, nem azon, amit én mondok – hiszen én csak szócső vagyok, – de azon, amit Isten akar elmondani mindegyikünknek, ha hittel tudjuk *meghallgatni* azt. „Ő, az édesanyámnál boldogabbak azok, akik hallgatják az Isten szavát és megvalósítják életükben.” (Lk. 11, 27-28).

De mit jelent Isten e szava? Mit akar nektek mondani? Mit kér tőletek? Emlékezzünk csak vissza Jézus szavára: „Nézd, az ajtóban állok és zörgetek. Aki meghallja szavamat és kinyitja az ajtót, ahhoz bemegyek és vele étkezem, ő meg velem.” (Jel. 3,20) Milyen meglepő szavak! Istenünk arra hív bennünket, hogy olyan barátságban éljünk Vele, mint egy jóbarátunkkal, aki meghív minket vacsorára, aki bizalmasunk, akit szeretünk... Erre szólít az Isten.

Emlékszem egy fiatal, vékonyka marseille-i asszonykára, legfeljebb 50 kiló volt fülbevalóival együtt. Ez az aprócska asszony elmondta nekem, hogy már napok óta beszél az Istennel egy olyan ügyről, amely nagyon nyomja a szívét. Végül mindenképp magyarázni akarva, hogyan fordult Istenhez, lábujjhegyre állt és ezt mondta: „Értse meg végre, úgy beszéltem a jó Istennel, mint ember az emberrel!”

„Mint ember az emberrel” – ez a kifejezés nagyon kedvesen hangzott ennek a csinos fiatal nőnek a szájából. De Isten sokkal többre hív bennünket annál, hogy úgy beszéljünk Vele mint „ember az emberrel”. Arra hív minket, hogy úgy beszéljünk vele mint „jóbarát a jóbaráttal.” Sőt, bármily különös, de még ez a „jóbarát a jóbaráttal” kifejezés sem elég ahhoz, hogy éreztesse azt, amit Isten velünk akar. A Biblián végighúzódik egy másik, sokkal realisabb hasonlat, amelyet soha nem mertünk volna magunktól az Istenre alkalmazni, ha nem Ő maga mondta volna el, miként szeret bennünket.

Mert Isten valóban azt mondta, hogy úgy szereti az emberiséget, úgy szeret mindenegyes lelket, *ahogy a férfi szereti a nőt* – engedjétek meg a kifejezést – „azt a nőt, akit kíván”. Ez nem valamiféle plátói szerelem, nem az álmodozó fiatal lány szerelme, nem érzelgős szerelem. Isten irántunk való szerelme, Isten maga mondja, emésztő tűz. „Féltékeny Isten vagyok, emésztő Tűz vagyok”. Itt vagyok és várlak, hívlak téged, ahogyan a férfi várja, hívja a nőt. Halljátok meg Istenünk e szavait! Nem az én szavaim ezek, hanem Istené, aki elmondja nekünk, hogyan szeretett minket és elmondja azt is, hogyan felelünk mi gyakran erre a szeretetre.

*

Valóságos dráma ez, mely örömteli, bimbózó szerelemmel kezdődik, de nyomorúságban, vérben ér véget.

Hallgassátok ezeket a szavakat Ezekiel próféta könyvéből!¹ Isten szól az emberekhez, egy ember képében:

¹ Ez., 16.; vö. még Jer. 2-3 és Iz. 54.

„Születésedkor – mondja (hozzánk fordulva) – senki sem törődött veled, hogy megmosdasson és gondodat viselje; úgy voltál kidobva a mező közepére, mint egy nem kívánt gyermek. Arrafelé jártam és megláttalak, amint vergődöttél saját véredben (a mi szálnalmas emberiségünk mindig vérzik nyomorúságában). Gondoztalak, s te felnövekedtél, kifejlődöttél lassanként, de rongyokba voltál burkolva, csak egy szegény teremtmény voltál. Elmentem melletted, mondja Isten, megláttalak és megszerettelek. Ez volt a mi szerelmünk ideje, az én gyöngédségem ideje, egybekelésünk ideje”. (E kifejezések Istentől sugallottak.) „Rád terítettem köpenyemet, mondja Isten és esküvel kötöttem le magamat, szövetséget kötöttem veled.”

Ime az Isten szeretete irántunk. És ha valaki közületek e szavakban valamiféle áporodott pszichoanalitikus mel-lékízt érezne, vagy azt képzelné, hogy valamiféle visszafajtott emberi érzéseket vetítünk át Istenre, az súlyosan és tökéletesen tévedne. Mert Isten szerelme totális szeretet, annak a szeretete, aki maga a Szeretet, akkor is, amikor emberi szavakat használ.

És Isten tovább beszél hozzánk Ezekiel prófétán keresztül. Elmondja, hogy mi mindent tett értünk, emberekért.

„Ajándékokkal halmoztalak el, hímzett ruhát adtam rád, finom bőrből készült sarut húztam a lábadra, selyem köpenyt terítettem rád.” Úgy halmozott el minket ajándékaival, ahogy a férfi halmozza el a nőt, akit szeret. „Ékszerrel díszítettelek fel, karpereceket húztam csuklódra, aranyláncot akasztottam a nyakadba és fejedre az ékesség koronáját helyeztem.” Valóban olyan voltál mint egy királyné, te emberiség, te emberi lélek!

„Fel voltál ékesítve arannyal, ezüsttel, a legfinomabb étellekkel laktál jól, híres voltál minden teremtmény között, annyira tökéletes voltál, mert az én fényességembe öltöztettelek fel.”

Melyek az Isten ajándékai? A Föld minden gazdagsága, a Földé, amelyet nekünk adott: a gabona és a szőlő, a szén, az olaj, az atomok. Mindezt Isten adta nekünk, hogy pompánk tökéletes legyen.

*

De most elkezdődik a tragédia, mert ez a szeretett aszszony, ez a fenséges királynő úgy viselkedik mint a leghitványabb teremtés. Isten tehát e szavakkal szól ismét hozzá: „Ó jaj, te felfuvalkodtál, elbizakodtál szépségedben, arra használtad fel híredet, hogy magadat prostituáljad.”¹ (Isten maga használja ezt a szót, amikor látja, hogy elfelejtjük Őt. Mert amikor egy ember elfelejti az Istent, az valóban prostitúció, hiszen bálványokat helyez az Isten helyébe.)

„Mindabból, amit neked adtam – teszi hozzá Isten – bálványokat csináltál magadnak, és semmi sem elégített ki téged. Milyen üres lett így a szíved!”

De Isten még tovább megy. Nem merem ismételni előtetek azokat a kifejezéseket, amelyeket a Biblia használ. Isten itt a nem Feléje, hanem más után futó emberiséget a pázrásra vágyó állathoz hasonlítja. „A prostituáltak pénzt kérnek – mondja – de te, emberiség odáig süllyedtél, hogy nem csupán pénzt adsz, hanem azonfelül még ajándékot is kínálsz azoknak, akik lealacsonyítanak.”

¹ A latin „prostituere” szó jelentése: valamit mással helyettesíteni. A prostitúció esetében: az igazi szerelmet merőben testi élvezet-kielégítéssel helyettesíteni; bibliai alkalmazásban: az Isten szeretetét bálványimádással felváltani. (A fordító megjegyzése.)

Mert mit teszünk mindazzal az ajándékkal, amit Isten nekünk adott? A szénnel, az olajjal, az atomokkal? Arra használjuk, hogy elpusztítsuk önmagunkat. Istentől kapott értelmünket arra használjuk, hogy Isten létét tagadjuk. Istentől kapott nyelvünket, beszélőképességünket arra használjuk, hogy hazudjunk az embereknek, testvéreinknek.

*

Ekkor Isten haragja – mint az elhagyott férj haragja, lesújt erre az emberiségre; szavai szenvedélyesek, ostromozók lesznek; szinte már nem talál szavakat arra, hogy megmutassa, mennyire lealacsonyodtunk.

„Minthogy elfelejtettél engem, lesújtok rád, a paráznák és vért ontók büntetésével, mert nem emlékeztél vissza arra a szerelemre, mellyel szerettelek. És mindent elkövetél, hogy megbánts engem, ezért én is megfizetek viselkedésedért. Saját fejedre hulljon vissza az a gyűlölet, melyet szívedbe plántáltál, hulljon vissza saját fejedre lelkednek eltévelyedése, melyet agyadba ültettél.”

Ilyen az emberiség helyzete azon a napon, amelyen elfelejti az Istent. Jelenlegi életünk tragédiájának kellős közepében vagyunk: olvashatunk újságokat, járhatunk színházba, mindent megtehetünk... de utunk végén nem találjuk meg az Istent. Elfelejtettük az Istent. Lehet valaki nagyon derék ember, jó családapa, jó férj, aki nem csalja meg feleségét, de mégis azon a napon, amikor szívét másnak adta, elfelejtette Istent.

„Ahol a kincsöd, mondja Krisztus, ott a szíved is.” (Mt. 6,21). De Isten tudja, akárcsak az ember, sőt annál sokkal jobban, hogy a legostorozóbb szavak se tudják

visszatartani azt, aki elárult, elhagyott minket, az ilyen szavak csak megkeményítik szívét.

Ezért Isten atyai szívének egész gyöngédségével, emberi gyöngédséggel szól hozzánk, hiszen magát emberhez hasonlította.

Hív bennünket ma, hívja az emberiséget minden nap a prófétáktól kezdve egész napjainkig:

„Ébredj fel! Ébredj hát végre! Rázd le magadról a port, kelj fel, te, aki fogoly vagy, és szabadítsd ki magadat bilincseidből!”

„Ó igen, mondja Isten, mint egy elhagyott asszony, akinek lelke tele van kétségbeeséssel, én visszahívlak téged, azt kérem tőled, hogy jöjj vissza hozzám.”

„Vajon el tudnám-e felejteni az asszonyt, akit ifjúságomban szerettem? Egy rövid időre elfordultam tőled, de mondhatatlan szájalomra indultam és ezért újra hívlak, és arra kérlek, térj vissza hozzám. Haragom túlradásában egy pillanatra elfödtem arcomat előled, de örök szeretetem végtelen nagyságában örökre visszahívlak.” (Iz. 54).

Ime, Testvéreim, ezeket mondja nekünk az Isten, ezt mondja nekem ma és ezt mondja mindenkor, amikor elfelejtem Őt, amikor bálványok felé fordulok és beszennyezem magam. De mindenkor, amikor Isten felé fordulok, Ő itt van, figyel rám, vár engem.

Ó, ki szakíthatna el engem az Istennek irántam való szeretetétől? kérdezi Szent Pál apostol. Ő tulajdon Fiát adta értem, hát akkor hogy ne adna nekem Krisztussal együtt mindent? És Szent Pál hozzáfűzi: „Biztos vagyok ugyanis abban, hogy sem halál, sem élet,” – sem ennek a földi életnek a megpróbáltatásai, az éhség, a szomjúság, a

ruhátlanság, – „sem egyéb teremtmény el nem szakíthat minket Isten szeretetétől, mely Krisztus Jézusban, a mi Urunkban van.” (Róm. 8,38 sk.) – nem szakíthat el engem Istentől, aki szeret engem és aki emberként mutatta meg magát nekem, hogy jobban megértesse velem szeretetét. Ámen.

IV.

„ÖVÉI KÖZÉ JÖTT, DE ŐK NEM FOGADTÁK BE”

Testvéreim!

Hivatkozom tapasztalataitokra. Próbáljatok visszaemlékezni életeteknek arra a napjára, amikor nagyon boldogok voltatok! Melyik volt az a nap, amikor életetek folyamán azt éreztétek, hogy valami beragyogja egész valótokat, valami olyan boldogságot ad, amely felülmúl minden eddigi boldogságot? Az a nap volt ez, amikor azt mondtátok magatoknak: „Van valaki, aki szeret engem, kedves vagyok a szemében, érték vagyok, drága vagyok neki.” És életetek melyik napján voltatok egészen elcsüggedtek, összetörtek, például ti, édesanyák? Azon a napon, amikor gyermekeitek betegek voltak? Nem, hiszen az ily napokon kimeríthetetlen energia-kincstáratokból meríthettetek. De teljesen elcsüggedtetek azon a napon, amikor azt mondtátok magatoknak: „Már nem vagyok senki a férjem számára, csak mosogató, takarító gép vagyok. Szemében már nem vagyok valaki, csak valami eszközt, tárgyat lát bennem.”

Örömünk tehát abból fakad, hogy tudjuk: valaki szeret minket. Fájdalmunk viszont onnan ered, hogy már nem számítunk semmit másoknak.

Szeretnék elmondani nektek egy igaz és ugyanakkor tanulságos marseille-i történetet. Tudjátok, a marseille-iek mosolya, derúje mögött mély lélek rejtőzik.

Marseille Védőasszonyának, Notre Dame de la Garde-nak koronázási ünnepe volt és Thellier de Poncheville kanonok – a híres Thellier de Poncheville – Marseilleba

jött az ünnepre. Mikor meglátta az ujjongó, örömben úszó várost, megkérdezte az egyik villamoskalauztól; Miért olyan boldog ma mindenki Marseilleben? „Ó, atyám, válaszolta a kalauz, ez azért van, mert Jóságos Anyánknak Marseilleben igen nagy a becsülete.” Mély értelme van e szónak. Ez a kalauz rámutatott, hogy az, aminek szükségét érezzük, az a megbecsülés. Isten előtt nekem „nagy a becsületem” és ez adja nekem a keresztyeni örömet, boldogságot.

Tudom, hogy az Isten szeret engem, tudom, hogy az Isten irántam való szeretete nem ingadozó, változó, Isten irántam való szeretete örökké tartó. Tudom, az Isten úgy szeret, amilyen vagyok, ostoba, vagy okos, gyöngé vagy erős, kiegyensúlyozott vagy hóbortos, nem számít. Tudom, Isten szeret engem, becsül engem.

S ami még ennél is több, tudom, hogy Istennek kedve telik abban, hogy szeret engem. És ami még ennél is több, tudom, hogy Isten akkor is szeret engem, amikor eltévelyedtem, bűnbe estem, szegény vagyok erényekben, jó tulajdonságokban.

Tudom, hogy Isten szeret engem és öröme telik keresésemben, itt van mint pásztor, aki keresi eltévelyedett, elveszett bányát, és én végtelen nagy örömet szerezek Istennek, amikor engedem magam megtalálni. „Jobban örülnek a mennyben egy megtalált bányának, mint kilencvenkilencnek, melyek az akolban vannak, s nincs szükségük megtérésre.” (Lk. 5,7) Jézus Krisztus, aki a Jó Pásztor képében festette le magát, élő tanúbizonysága ennek a szeretetnek. „Én vagyok a Jó Pásztor”, mondja Jézus, aki tanúsítja azt, hogy Isten keresi lelkemet. Jézus nem azt mondja: „Én hatalmas pásztor vagyok, az emberiség nagy pásztorainak

egyike.” Ezt mondja: „*Én vagyok a Jó Pásztor.*” Isten annyira szerette a világot, hogy egyetlen fiát adta érte, hogy ez a világ el ne pusztuljon, hanem örök élete legyen.

Isten egy napon emberré lett, megosztotta velünk emberi életünket, ez létünk nagy eseménye, az első számú, egyedülálló történelmi esemény.

Ennek mindannyian tudatában vagytok. Talán azt gondoljátok: ez a pap mindig ugyanazt a dolgot ismételgeti. De hiszen ez az egyetlen fontos dolog a világon. Ezzel kellene kezdenünk minden reggelünket. Nem a hitetlen, káromkodó ember, nem a kereső, kételkedő ember a legtragikusabb a világon. A legtragikusabb az a keresztegy, akinek szívében már nem fakad öröm attól a tudattól, hogy Isten kereste őt, mint pásztor a bárányt. Mert hiszen ez a keresztegy számára kinyilatkoztatott nagy igazság.

De hát akkor miért van köztünk annyi hitetlen? Miért van az, hogy annyi barátunk, rokonunk nem fedezi fel azt a mérhetetlen szeretetet, amelyet Isten tanúsított irántunk, mikor elküldötte Krisztust a mi keresésünkre?

Egyesek elutasítják Krisztust, mert félnek attól, hogy meg kell változtatniuk életüket. Jól tudják, hogy ha valóban elfogadnák azt a *tényt*, hogy Isten értünk emberré lett, akkor más síkra, más hullámhosszra kellene életüket beállítani, s ezt nem akarják megtenni. De igen sokan vannak olyanok is, akik azért utasítják el Krisztust, mert alapjában véve attól félnek, hogy valamilyen világméretű csalás, szemfényvesztés áldozatai lesznek. Azt mondják: „Ez túl szép ahhoz, hogy igaz legyen. Lehetetlen, hogy Isten ezt tette volna értünk.” És nem fogadják el igaznak a rendkívüli eseményt, mert azt túl nagyszerűnek találják.

Ó, Testvéreim, gondolkozzunk csak néhány percig! Amikor Isten elhatározta, hogy szeret minket, akkor csak valami rendkívülit, szenzációsat tehetett. Mert hiszen hogy tudta volna Isten másképp teljességében bebizonyítani irántunk való szeretetét, szűk kereteink, kicsinyes eszmevilágunk korlátainak áttörése nélkül?

Amikor Isten elhatározza, hogy megmutatja, hogyan szeret bennünket, nem tehet semmi észszerűt. Valami örületes dolgot tesz, a kereszt örületét, és Krisztus a tanúságtevője ennek az értünk vállalt kereszt-örületnek!

Amikor Isten az emberiséggel a maga játszmáját játssza, félretesz egy olyan ütőkártyát, mely erősebb lesz minden adunál, amit csak el tudunk képzelni.

Amikor meg akarja mutatni, mennyire szeret minket, olyan dolgot tesz, amit alig tudunk elhinni. Maguk az apostolok is azon a napon, mikor meglátják a feltámadt Jézust (Szent Lukács mondja) „repestek az örömtől és alig akarták elhinni, hogy igaz, amit látnak.” (Lk. 24,41).

Igen, megértem, hogy az emberek alig tudják elhinni ezt a mérhetetlenül nagy dolgot, amelyet éppen Isten nagysága magyaráz, aki úgy akarta nekünk bizonyítani, hogy milyen mérhetetlen az Ő irántunk való szeretete, hogy egy lett közülünk.

*

Van az embereknek egy másfajta kategóriája is. Vannak, akik azért nem fogadják el ezt a szenzációs és óriási történelmi eseményt, mert – mint mondják – túl sok szenvedés, túl sok nyomor, túl sok sötétség van a világon... E töméntelen szenvedés, nyomor láttán kijelentik: „Nem igaz, nincs Isten.” Ezeknek azt mondanám: „Hogy gondoljátok ezt?

Az egyik oldalon Isten számlájára írjátok a világ minden szenvedését, nyomorúságát, sötéttségét, mintha Isten lenne a hibás mindebben és nem az ember. Mégis fogadjuk el a tételeket és írjunk Isten „tartozik” rovatába mindent, ami érthetetlen ezen a világon! De legyetek becsületesek, ne csaljatok a mérlegkészítésnél! Ha Isten terhére írtok minden nyomorúságot, amit megengedett ezen a világon, írjátok javára minden jót a *másik oldalon!*” Ez a másik oldal Jézus Krisztus. „Az Ige megtestesült és köztünk élt.”

Tegyétek a mérleg másik serpenyőjébe Szent János szavait: „Övéi közé jött, s ők nem fogadták be... Ebbe a világba jött, amelyet Ő teremtett, és ez a világ nem akart róla tudni.” (Jn. 1,1)

Igy pontos mérleget kaptok. Az egyik oldalra tehetitek minden szenvedésteket, de ha a másik oldalra teszitek azt, amit Isten tett értünk Krisztus által, akkor aligha mertek többé szólni. Ó, Testvéreim, egyszer s mindenkorra a Keresztre kellene néznünk s a megfeszített Krisztus előtt így kellene szólnunk önmagunkhoz: „Ime ezt tette értünk az Úr és én merészelek még szemrehányást tenni neki! Micsoda arcátlanság!”

Igaz, hogy a Megváltás meghaladja értelmünket. Isten tudja ezt és ezért készítette azt elő hosszú időn át. Isten közénk jött nem volt váratlan dolog, több évszázados előkészítés előzte meg.

Az első híradás Istennek köztünk való megjelenéséről Ábrahám ősünk idejéből származik. Ez az öreg Ábrahám, a vallás első hódítója, aki valóságos Kolombus Kristófként indult el, nem egy új világ, hanem az Isten felfedezésére.

Ábrahám békésen éldegélt a maga városában, amíg egyszer csak egy hang így szólt hozzá: „Ábrahám, Ábrahám, hagyd el földedet és menj el arra a helyre, melyet mutatok neked.” (Gen. 12,1). És ez az ember, aki nem ismerte Istent, akinek nem volt idáig vallása, elindul, hogy megkeresse a titokzatos hangot, mely szólította. „Ábrahám, Ábrahám, jövődő ivadékot adok neked, és utódaid többen lesznek, mint a főveny homokszemei a tengerparton.” Ábrahám várakozott s eközben megöregedett és csak egyetlen gyermeke volt, a kis Izsák. Ekkor a hang újból szólítja: „Ábrahám, Ábrahám!” – Ime itt vagyok. – „Fogd fiadat, egyetlen gyermekedet, az Igéret gyermekét, s menj fel arra a hegyre, amelyet mutatok neked, és ott áldozd fel gyermekedet!”

Ábrahám nem is nagyon csodálkozik, hiszen ebben az időben a körülötte élő népek vallásában gyakori dolog volt az ember-áldozat. Elindul tehát Ábrahám. Megy szolgálival, állataival és elérkezik a hegy lábához. Itt hátrahagyja egész kíséretét és a tizenkétéves kis Izsákkal folytatja útját.

Képzeljétek el őket, amint mennek felfelé, ez az öreg ember és a tizenkétéves gyermek, aki apja mellett aprózza lépteit és egyszer csak megszólal: „Apám, apám, látom, hogy itt van a fa az áldozathoz, látom a kést és a tüzet – de hol van maga az áldozati állat?” És Ábrahám így felel: „Fiam, Isten majd gondoskodik róla.” Mert Ábrahám tudta, ki lesz az áldozat: saját gyermeke.

És most fenn vannak a hegyen. Ismeritek a történet végét. Abban a pillanatban, amikor Ábrahám végre akarja hajtani a kapott parancsot, egy hang megállítja: „Ábrahám,

láttam, milyen erős a te hited. Nem kérem tőled ezt az áldozatot.”

Testvéreim, amit Isten nem kért Ábrahámától, azt megtette saját Fiával, Jézus Krisztussal. Ábrahám csupán az áldozathozatal előhírnöke volt. „Isten annyira szerette a világot, hogy saját Fiát adta azért, hogy mi el ne vesszünk.”

Ó, Szeretett Testvéreim, vessétek szívetekbe Ábrahám történetét, ezt a történetet, melyet Isten valóságosan átélt. Legyetek bár hívők vagy hitetlenek, mondjátok el velem újra ezt az imát, melyet mindannyian elmondhattok, bár-hogy gondolkoztok is! „Ó Atyánk, add, hogy megértsük mennyire és milyen szeretettel szeretsz minket és hogy milyen tanúbizonyságát adtad ennek a szeretetnek Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.” Ámen.

V.

ISTEN FÁJA

Krisztusban szeretett Testvéreim, hallgassátok meg az utas és a fa történetét! Kétségtelenül ugyanez történik sokakkal közülünk.

Egy utazó teljesen ismeretlen országban járt. Sokáig gyalogolt egy szűk, kanyargós hegyszorosban, mely teljesen elzárta előle a kilátást. Aztán hirtelen egy síkságra, egy nagy síkságra jutott ki. Itt szembe találta magát egy olyan fával, amilyent még sohasem látott. Rendkívüli méretei voltak, a föld semmilyen más fájához nem hasonlított.

Az utas először a fa gyökereit pillantja meg, hatalmas gyökereket, melyek valósággal felemelték a földet. Aztán meglátja a fa törzsét, olyan vastag a törzs, hogy tekintetével át se tudja fogni. Végül meglátja a fa lombzatát, olyan sűrű, szerteágazó, magasranyúló volt a lombkorona, hogy a fa csúcsát lehetetlen volt kivennie. Egyszóval a fa olyan hatalmas volt, hogy utasunk nem tudott teljes képet alkotni róla.

Mit tesz hát a mi utasunk, illetve mit kellett volna tennie? Hátrálnia kellett volna, el kellett volna távolodnia talán 5-10 kilométernyire a fától, hogy azt teljes nagyságában, pompájában megláthassa. Ehhez azonban nem volt bátorsága. A mi utasunk megelégszik azzal, hogy a fa törzsét közelebről megvizsgálja, a talajtól 1,70 m magasságig, azt a néhány négyzetcentiméternyi göcsörtös fakérget nézegeti, ami éppen szeme előtt van. És ekkor észreveszi azon elődeinek bevéséseit, többé-kevésbé ostoba firkálmányokat.

Aztán tovább tanulmányozza a kérget, lát rajta zuzmót, mohát, gombákat, amilyenek öreg fák törzsén szoktak nőni. Lát száraz ágakat is a fa tövénél, sőt e hatalmas törzs egyes helyein megpillant üreges, elhalt, kiszáradt részeket.

És utasunk tovább megy mondván: „Találtam egy félig kiszáradt fát.”

Testvéreim, ez az utas ránk hasonlít és ez a fa Jézus Krisztus Egyháza. És ez az Egyház mérhetetlenül nagy és valódi titok. Ne kövessük el utasunk tévedését! Ne nézzük az Egyházat egy kicsinyke részecskéjében, lássuk meg azt teljes méretében! A mi Urunk maga tanított erre minket. Az Egyházat egy pici maghoz hasonlította, a magvak legkisebbikéhez. Ez a pici mag, miután elültették a kertben, gigantikus fává növekszik és túlnő a kert összes fáin. Egyházunk ez a hatalmas fa.

Igen, az Egyház misztérium, titokzatos valóság. Szent Pál róla szólva nem az Egyház szót használja, hanem Jézus Krisztus titkáról szól. „Ez a titok, mondja, el volt rejtve évszázadokon és nemzedékeken át, és íme most megjelent köztünk.” (Kol. 1,26).

S minthogy Szent Pál újonnan megkereszteltekhez szól, akik most lépnek ki pogányságukból Korintosz városában és másutt, azt kéri számukra Istentől, hogy legyen *erejük* a megértésre, mert ahhoz, hogy az Egyházat vállalják, erősnek kell lenniök. Azt kéri, hogy e keresztényeknek „legyen erejük arra, hogy felfogják Krisztus misztériumának hosszúságát, szélességét, magasságát és mélységét, mely meghaladja az emberi megismerést.” És ha majd megértették Krisztus misztériumát, akkor beteljesednek „Isten egész teljességével.” (Vö. Ef. 3, 18-19).

Nos, próbáljuk ma megérteni, melyek az Egyház valódi dimenziói, mi az Egyház misztériuma.

A misztérium pedig mindig realitás, valóság s nem valami homályos, ködös dolog, hanem a pusztá emberi tekintet számára túlságosan magas, túlságosan nagy igazság. Vagyis a misztérium az Isten tekintetéhez szabott igazság. És Egyházunk nagy misztérium.

*

Az egyház első dimenziója a magassága. Misztériuma az a személyes kapcsolat, amely az egyházban minden embert összeköt Istennel (erről volt szó első találkozásunk során). Ez Isten irántunk való szeretetének nagy misztériuma és a válaszuké, amelyet erre a szeretetre adhatunk. Valamiféle vertikális összeköttetésről van itt szó, amely lehetővé teszi, hogy az ember az Istennel, és az Isten az emberrel láthatatlan hullámhosszon állandó kapcsolatban legyen. Ennek az állandó, titokzatos találkozásnak a helye az egyház: „A mi hazánk a mennyben van.” – mondta Szent Pál.

Jézus maga pedig kijelenti nekünk: „Mikor imádkozol, menj be szobádba, zárd magadra az ajtót és úgy imádkozzál a rejtekben lévő Atyádhoz. Atyád, aki a rejtekben is lát téged, majd megfizet neked.” (Mt. 6,6). Így határozta meg Jézus az Egyház első dimenzióját, az embernek az Istennel folytatott állandó párbeszédét, ezt a vertikális dimenziót, amely bennünket Hozzá kapcsol. S ez az Egyház egyik gazdagsága, gyümölcse, az Egyházé, mely megtanít bennünket arra, hogyan imádjuk az Istent, megtanít az Isten nagyságára.

*

Az Egyháznak második dimenziója már nem vertikális, hanem horizontális. Az Egyház fájának lombkoronája ez,

mely szétterül az egész világon. Az Egyház, miután minden embert egyesített, összekapcsolt Istennel, bennünket is összekapcsol és egyesít minden embertestvérünkkel.

Mert az Egyház e nagy egyesülés is, mérhetetlen nagy közösség, mélységes „communio”-ja: egysége minden egyes embernek a világ minden többi emberével. Az Egyház tanít meg minket erre az egyesülésre, felszólít bennünket e nagy közösség megvalósítására. Ime az Egyház törekvése: az egész emberiség lassú és türelmes egybegyűjtése.

Szent Pál írta az első keresztényeknek: „Isten fiai vagytok mindnyájan a Krisztus Jézusba vetett hit által. Hiszen mindannyian, akik megkeresztelkedtetek Krisztusban, Krisztust öltöttétek magatokra.” (Gal. 3, 26-27). Szent Pál ezután korának egymástól legtávolabb álló társadalmi osztályaihoz fordul, amelyek közt gyűlölet lángolt, s azt mondja, hogy mostantól fogva már egyek Krisztusban. „Nincs többé zsidó vagy görög, rabszolga vagy szabad, férfi vagy nő, mert ti mindnyájan egy személy vagytok Krisztus Jézusban.” Amikor a kétezer év előtti társadalmi osztályokról szól az apostol, könnyen megértjük, de bátorság kell ahhoz, hogy gondolatait átültessük jelenlegi viszonyaink közé. Az Egyház, mint valamikor Szent Pál tette, így szól hozzánk ma: „Nincsenek fejlődésben elmaradt népek, sem civilizáltak mondott népek, nincsenek uralkodó fajták és nincsenek szolgafajok, nincsenek munkaadók, akik bármit parancsolhatnak és alkalmazottak, akik csak engedelmessékednek, mindannyian EGYEK vagytok Jézus Krisztusban.”

Ez nem azt jelenti, hogy Szent Pál olyan világról álmodik, ahol mindenki ugyanazon a szinten áll. Szent Pál csupán azt mondja, hogy minden embernek nagy értéke van

Isten előtt és hogy küzdenünk, dolgoznunk kell azért, hogy Krisztus Egyházát megvalósíthassuk.

Nincsenek oroszok, sem amerikaiak, nincsenek sem arabok, sem franciák, mindannyian *egyek* vagytok Krisztus Jézusban, mondja nekünk Szent Pál. És a keresztény kötelessége, hogy megvalósítsa ezt az egységet, még élete árán is, mert ez emberi kötelesség, mint ahogy Krisztus is életével fizetett érettünk.

Ilymódon az Egyház társadalmi szerepet tölt be: ő a kovász, mely átjárja, megkeleszti az egész tésztát. Nem mentesíti az egyes emberi közösségeket az alól, hogy teljesítsék sajátos politikai, gazdasági, szakszervezeti, nemzeti feladataikat, ellenkezőleg ösztönzi őket erre. De csak Jézus Krisztus képes megtanítani az egyes csoportokat az önmagukon való felülemelkedésre, a másokkal való nagyobb egészbe tömörülésre, a megtisztulásra, egybeolvadásra.

Ez tehát az Egyház második dimenziója. És jaj nekünk, jaj mindannyiunknak, ha nem építjük ezt az Egyházat, ha nem járulunk hozzá megvalósításához, minden ember egyesítéséhez. Mert a keresztények nem szép, színes őszi falevelek, amelyek a fáról leszakadva szerte hullanak, elszáradnak, elhalnak. A keresztény a fáján csüngő, élő falevél, amely az Igazság napja, Isten felé fordul és magába szívva az éltető erőt, továbbítja a sejtnedvet az élő fába, részt vesz maga is a fa életében.

Igen, az Egyház második dimenziója, szélessége nem más, mint az emberek egybegyűjtése.

*

Egyházunknak van azonban egy harmadik dimenziója is, amelyet Szent Pál az Egyház mélységének nevezett. Nem

csupán a koromban élő emberekkel vagyok egyesítve, összekapcsolva, egybeforrvá. Krisztus által egybekapcsolódom, összeforrok minden idők minden emberével, azokkal, akik engem megelőztek, akik előttem éltek. Milyen felséges ez a tudat a keresztyény számára! Tudom, hogy halottaim nem hagynak el engem. Én hagyom el néha őket, amikor megfedkezem róluk, de ők mindig itt vannak, figyelnek, ismernek engem.

Nagyapám, nagyanyám, akiket csak életem első éveiben ismertem, mindig itt vannak és az Egyházban hozzájuk kapcsolódom. Az Egyház összekapcsol engem azokkal a XVI. században élő emberekkel, akiknek néhány csepp vére folyik ereimben, azzal a 600 körül élt emberrel, – akinek fia, unokája, dédunokája, ükunokája őseim – és összekapcsolódom velük az Egyház által, amint összekapcsolódom a Föld legősibb emberével a világ legnagyobb szolidaritásában és közösségében.

Nemcsak azokkal vagyok kapcsolatban, barátságban, akiknek vére ereimben folyik. Krisztus által lelki barátság fűz mindenkihez az Egyházban. Barátság fűz a Gyermekek Jézusról nevezett kis Terézhez, aki feltárta előttem Isten szeretetét, Szent Ágostonhoz, aki megtanított engem Isten végtelen irgalmasságára a bűnössel szemben. Az Egyház összekapcsol engem Szent Péterrel és Szent Pállal, akinek nyomdokaiba szeretnék lépni, és összeköt engem Krisztussal, Szűz Máriával. Így egyetlen óriási fát alkotunk mindazokkal, akik a múltban éltek. Ez az Egyház harmadik dimenziója.

A negyedik dimenzió pedig azt jelenti, hogy mindazokkal az emberekkel, akik utánam következnek, ugyancsak kapcsolatban állok. Ti mindannyian kapcsolatban lesztek az Egyházban gyermekeitekkel, unokáitokkal, dédunokáitokkal, akiket nem is ismertek, akiket itt hagytok a Földön.

Íme ez az Egyház nemesi levele, a keresztény nemesi levele, e szakadatlan kapcsolódás az emberiség minden emberével. Az Egyház végső soron maga az emberiség, mely tudatára ébredt valódi mivoltának, tudomásul vette valódi méreteit és tudatára ébredt embervolta magasságának, szélességének és mélységének. Az Egyház az isteni szeretet betetőzése, az Egyház Isten terve, melyet megvalósítunk.

Testvéreim, ez az Egyház nem alakul ki nélkülünk. Ezt az Egyházat, mint minden mást is, Isten velünk akarja építeni. Ezért szeretem én a keresztény, Jézus Krisztus Egyházát, a katolikus egyházat, az egyetemes egyházat, amelyet sem a halál, sem bármi más össze nem törhet, mert az magában Jézus Krisztus Urunknak keresztjében gyökerezik. Ámen.

VI.

KISÉRŐLEVÉL

Kedves Barátaim!

Most, amikor azon a ponton vagyok, hogy átadom e közvetlen hangú beszédeket a kiadónak, számtalan hiányosságot találok bennük, de elsősorban azt veszem észre, hogy a leglényegesebb dolog, melyről feltétlenül beszélnem kellett volna nektek, hiányzik belőlük. E nagybőjti beszéd-sorozat két héttel Húsvét előtt befejeződött, s így nem volt alkalmam arra, hogy erről a nagy ünnepről beszéljek. A nagybőjt éppoly szükségszerűen torkollik a Húsvét ünnepebe, ahogyan egy folyó ömlik bele az óceánba. Hiányzik tehát e konferencia-beszédeknek lényeges befejező része, szólnom kell Urunk feltámadásáról.

Az elmélkedések címe: *Ha ismernétek Isten ajándékát...* Nem hallgathatok hát Isten legfölségesebb és legelképzelhetetlenebb ajándékáról, arról, hogy Isten *feltámaszt bennünket*.

E rövid levélben szeretném e hiányt pótolni, szeretném beszélgetésünket néhány perccel meghosszabbítani.

*

Ha magatok elé képzelitek Jézus Krisztus alakját, személyét, önkéntelenül is hogyan rajzolódik ki, hogy jelenik meg lelki szemetek előtt? Mint jászolban fekvő kisgyermek? Mint fiatal ácslegény? Mint férfi, akinek ajkán csüngnek, ha szól és példabeszédeket mond? Vagy inkább keresztre feszítve látjátok, amint a feszületek, keresztutak ábrázolják?

Ha így idézitek magatok elé Urunk alakját, olyan képet idéztek, mely egy bizonyos ideig valóban Krisztus képe volt, *de a mai napon* már nem az Úr Jézus képe. Olyanok vagytok, mint a túlságosan gyengéd mamák, akik oly elevenen őrzik nyolc-tízéves gyermekük képét, hogy felnőtt korában is gyermeknek látják.

Való igaz, hogy Jézus jászolban fekvő kisgyermek volt. Csodálatos érzés gondolatban letérdelni a barlang-istállóban és így elmélkedni: „Ime ezt tette az Isten. A kicsinyek és a szegények Istene lett, olyan szelíd és olyan alázatos szívű...” és közben arra gondolni, hogy a karunkba vehetnénk.

Hű a kép akkor is, ha Jézusra, arra a férfira gondolunk, akinek személyisége oly elevenen rajzolódik ki az Evangélium minden lapján, hogy ma is úgy hat ránk, ahogyan hallgatóira hatott. „Mert úgy tanította őket, mint az az ember, akinek valóban megdönthetetlen a tekintélye, és nem úgy, mint ahogy megszokott tanáraink tanítanak.”

Olyan erővel kellene elmélyednünk a kereszt misztériumába, hogy Szent Pállal együtt kiáltjuk: „Nem akarok semmi másról tudni, mint a megfeszített Jézus Krisztusról...!” (1 Kor. 1,23)

A gyermekkor, a prédikációk kora – az ünnepélyes hegyi beszéd, vagy a tavon elhangzott családias hangú beszéd kora – az éjszaka és a szenvedésekkel teli hat óra, mely halálát megelőzte – mindez Jézus életének csupán egy-egy rövid szakasza: tíz év, három év, tizenhét vagy tizennyolc óra, míg ma, most és a kimeríthetetlen örökkévalóságban a mi Krisztusunk a *Feltámadott*.

Ez az Ő végleges állapota, ilyen abban a pillanatban, amikor Hozzá szólok, amikor imádkozom, amikor gyónás

után megbocsájt nekem, amikor erőt önt belém az Eucharishtiában, vagy amikor összeköti a házastársakat.

Ilyennek pillantja meg őt Szent Pál a Damaszkuszba vezető úton, mert a fény, amely az apostolt elvakítja, a feltámadott Krisztus fénye.

Miért keresnénk hát a múlt történelmében azt, aki jelenleg él? Miért keresnénk Őt más alakban, mint amilyenben most él?

*

Vajon kevésbé a miénk ez a Krisztus, Húsvét reggelének Krisztusa, kerestségünk, mindennapi életünk Krisztusa?

Vagy talán olyanok vagyunk mint a tanítványok, akik nehezen ismerik fel, mert már nem hasonlít hozzájuk?

Pedig mégis ugyanaz. Nem jelenés. „Nézzétek kezemet és lábamat! Valóban én vagyok. A szellemnek nincs húsa és csontja, mint ahogy látjátok, hogy nekem van.” (Lk. 24,39)

De Krisztus Urunk jelenleg rendkívüli új tulajdonsággal rendelkezik: teste nincs többé anyagi törvénynek alávetve, megdicsőült, a halhatatlanság legyőzte a halált.

Szent Pál ezt a Krisztust látta. Mi azonban ne próbáljuk elképzelni! Ugyanúgy nem láthatjuk meg, ahogy a hernyó se láthatja a bábból kiröppenő pillangót. És mégis ehhez a Krisztushoz tartozunk most már mindörökre. „Én vagyok a szőlőtő és ti a szőlővesszők”. (Jn. 15,5) Minthogy a mi szőlőtőnk feltámadt, az életnedv, mely belőle belénk árad, magában hordja a mi feltámadásunk csiráját. A feltámadott Jézus titka tehát a mi titkunk is, mindannyiunk legszemélyesebb titka. Ez a keresztény életerő kiapadhatatlan forrása, a vértanuk öröme és reménysége, a hosszú állhatatosság titka ez, valamint az a bizonyosság, hogy egykor viszont-

látjuk mindazokat és egyesülünk mindazokkal, akik Krisztusban haltak meg.

Krisztus nem azért jött a Földre, hogy dicsőségével elkápráztasson minket. Azért jött, hogy elvesse belénk halhatatlanságunk magvát.

*

Higgyétek el, Kedves Barátaim, Kedves Olvasóim, nincs más öröm, amely ehhez a kifogyhatatlan örömhöz volna fogható!

MI AZ ÉN REMÉNYSÉGEM?

„Ce qui fait mon espérance.” Ezt a konferenciát *„Rencontre de l'espérance”* címmel 1972-ben, Lourdesban mondta el a szerző; először a *„Documents-Secours”* 35. számában jelent meg (1973), majd fenti címmel előbbi beszédsorozatának második kiadásában bevezetesként adta közre. Jelen kiadásunkban így a két mű közé került volna, ezért tűnt alkalmasabbnak a végén a kettős művet lezáró tanúságtételként közreadni. (A kiadó megjegyzése.)

Gondoltatok arra 1972-ben, amikor reménységem felől érdeklődtetek, hogy ugyanazt kérdezitek, amire Szent Péter 64-ben utalt? Ezt írta akkor az első keresztyényeknek: „Legyetek mindenkor készen a válasszal, ha bárki reménységtek okát kérdezi”. Így a mi találkozásunk is ugyanaz a válasz 2000 év múltán, mint amit az első keresztyényeknek feltett kérdésre vártak.

Nem hitoktatásról van itt szó, vagy valami többé-kevésbé tudományos kérdésről, hanem arról, hogy legyünk akár nem-látók, akár látók – szívünkkel és egész lényünkkel fel kell fedoznunk a bennünket körülvevő csodákat, amelyekből reménységünk fakad.

Az első Pünkösdkor az emberek, az Apostolokat hallgatván azt mondták: „Ime mindnyájan anyanyelvünkön halljuk őket Isten csodáit hirdetni.” Nos, reménységünk van arra, hogy hirdethetjük Isten csodálatos tetteit, és ezt megtehetjük anyanyelvünkön, mindannyiunk közös nyelvén.

Egyetlen fiú voltam, jólétben nőttem fel, sohasem hiányzott semmim. Mégis, bár mindig mindent megkaphattam, amire vágytam, megismertem a nagy ürességet, amely olyan feneketlen szakadék, amelyet talán sohasem tölthetünk be.

De rendületlenül vallom, hogy reménységünk mindenképp „legyőzött reménytelenség” (Bernanos mondása). És ez az, amit most el akarok nektek mondani.

24 éves koromban mindenem megvolt ahhoz, hogy – mint mondani szokták – boldog lehessenek: állás, pénz, autó – és ha van egy tragacsunk, mindig akad lány, akit beültethetünk. De mindezek közepette sötét hangulatban

voltam. Még a legnagyobb élvezetek közt is így szóltam: „Mit művelsz te itt? Mire való ez?” A világ egyidejűleg tűnt csodásnak, mert nem voltam teljesen blazírt, és rettenő üresnek. Az élet úgy tűnt nekem, mint egy csodálatos doboz csokoládé, amilyent néha látunk, álomszerű, szalagokkal, rajzokkal és minden elképzelhető széppel díszítve, és aztán – apránként megesszük a csokoládét s végül egy szép napon beleharapunk az utolsóba, és ez a gyászhuszár órája! Nem hogy félttem volna a haláltól: voltak napok, amikor azt mondtam – talán jobb lenne végezni az élettel; de nagy volt az üresség érzése és úgy tűnt, hogy az: „örökké” szó valójában hazugság. Így szólni egy leányhoz: „Örökké szeretni foglak”, mégha őszintén is gondoljuk... Örökké! Igen, néhány évig, talán 50 évig, de egy napon mégis el kell egymást hagynunk...

Örökké, örökké – ezt a szót törölni kellene a szótárból!... Ebben az időben nagy szerencse ért: megbetegedtem, szanatóriumba küldtek, egy évre, két évre, és ott keresni kezdtem... Kerestem a filozófusoknál, a könyvekben, az értelem szorongásai, sőt néha az érzékek fejvesztettsége közepette is... Az Isten nem a papok találmánya? Nem pénzszerzési trükk? Vagy fogás, hogy az embereket alávetettségben tarthassák? Létezik ez az Isten? És biztosan éreztem, hogyha valaha is létezett volna, ez megváltoztatná a dolgok rendjét... Igen, valóban kerestem, gondolkoztam, könyörögtem. És apránként, mint sápadt fény az éjszakában, mely először pirkadattal kezdődik, majd hajnal, napfelkelte és végül teljes dél lesz, egyszerre... ez az Isten, aki nekem abszurdnak, lehetetlennek tűnt... úgy látszott, hogy ez az Isten lehetséges... talán Valaki...

És egy napon... egy napon, ime havazni kezdett és minden keresésem, talán imáim következtében, amelyeket nem merészeltem megfogalmazni, amelyek titkoltan szívemben nyugodtak, ime egy napon, elkapván egy hópelyhet, látva annak tökéletességét, szépségét, a többiektől eltérő voltát, intuitive átéltem (ó! ez nem okoskodás volt!), hogy van valaki a kis hópely mögött! Annyi szépség, nagyság és egyben változatosság volt ebben a kis múltó dologban, hogy egy értelemnek, egy gondolatnak, sőt szeretetnek kell e mögött a kis hópely mögött lennie, amely azonnal elolvadt, amint tenyeremre vettem. Ime tehát, ha ez a hópely – még egyszer ismétlem, ez nem okoskodás, nem hozok fel érveket, – más szebb, nagyobb, még ismeretlen dolgok megnyilvánulása volt, így szóltam: akkor te sem vagy állat, te sem vagy a véletlen szüleménye. Ez az Isten... talán létezik, és ha létezik... akkor még azt sem hittem, hogy létezik, de azt mondtam magamnak, hogy ha Isten létezik, akkor fel kell engem ismernie, akkor szeretnie kell engem. Megéreztem valamit a Biblia szavából, amit Isten önnön szájába ad: „Mert érték vagy szememben és mert szeretlek...”

Lassanként felfedeztem, hogy Isten nevemen szólított, hogy képes volt engem szeretni, engem, minden nyomorúságommal, mert elhíhetitek, hogy 14 éves koromtól a 25. évemig nem nőhettem fel jólétben anélkül, hogy nyomorúságosan el nem romlottam volna. Minden újabb romlottság az előzőhöz járult, anélkül, hogy az előbbi alól mentesített volna. De ami e percben megállított, ez a gondolat volt, hogy Isten szólított engem és így szóltam: Istenem, ez túl szép ahhoz, hogy igaz legyen! És most eljutottunk a kér-

déshez, mi a reménységem oka? Ez a nap, amelyen belém nyilallott a bizonyosság, vagy legalábbis, amikor elfogadtam lehetőségként, hogy életünk igazsága szebb és nagyobb, mint minden, amit elképzelhetünk.

Ilyen értelemben áll, hogy a remény a legyőzött reménytelenség. Addig azt mondtam magamnak, anélkül, hogy Jean-Paul Sartre mondatát ismertem volna: „Minden létező ok és értelem nélkül születik...” Nos abban a pillanatban megértettem, hogy ellenkezőleg, életemnek van értelme, a (francia) szó¹ kettős értelmében: egyszerre van iránya, ahová mehetek, és van jelentősége, értelme. Reményünk épp onnan van, hogy megtaláltuk életünk értelmét, rájöttünk jelentőségére. A mai világ reménytelensége az, hogy hiányzik benne az igazságosság – ez nagyon igaz! –, a szeretet, de aminek leginkább híjjával vannak az emberek, az hogy létüknek jelentőséget tulajdonítsanak.” (Paul Ricoeur)

A munka jelentéktelensége: „Metró, meló és alvás”, a szabadidő jelentéktelensége, a szexualitás értelmetlensége (már nem is igen tudják, miért szeretnek), ez a mai ember tragédiája, reménytelensége. De amint fokról-fokra ki-alszanak az illúzió fényei, úgy születhet meg a remény, mert az optimizmus hamis reménység. A remény „egy hősies aktus, amelyre a gyávák és a gyengeelméjűek nem képesek; náluk az illúzió tölti be a remény helyét”, mondta Bernanos. A remény az ember elszántsága, miután a szakadék mélyére jutott. Itéljétek meg ti szólásmódokat: amikor a reményről akartok beszélni, a reménytelenség, a kétségbeesés tolul ajkatokra! Azt mondjátok: „Kétségbe-

¹ A francia „sens” szó gyakori jelentése: érzék, jelentés, értelem; de jelenthet irányt is; vö. sens unique: egyirányú közlekedés (Ford.).

esett bátorság; kétségbeesett energiával harcolt; a reménytelenség nekiveselkedésével harcolt.” Számomra az a nap, amelyen a reménytelenség mélyére jutottam, az volt, amikor a kis hópehely révén eljött a remény, hogy kinyilatkoztatassa előttem: legyőzhetem a reménytelenséget. De csak apránként tudtam legyőzni. Valóban úgy van, hogy amikor a fények kialszanak felcsillan a remény, és mi felfedezünk egy másik világmindenséget.

Igy kezdtem lassan felfedezni Istent, az ismeretlen Istent, azt az Istent, akiben nem tudtam hinni, vagy akiről azt hittem, hogy nem hiszek benne. De hosszú időre megállított: lehetséges, hogy ez az Isten emberré lett? Hogy Jézus Krisztus igaz legyen? Amikor láttam emberiségünket, láttam saját magamat, kísértésben voltam, hogy kétségbeessem. Lehetséges, hogy az az Isten, akinek nagyságát az imént fedeztem fel, Egyvalaki lett közülünk. Mert reményiségünk azon a napon születik, amelyen kapcsolatba lépünk Jézus Krisztussal, az emberré lett Istennel.

Úgy állottam ottan, mint egy fal előtt, nem tudtam elhinni, hogy Isten annyira szeretett bennünket, hogy egy lett miközülünk, hogy testté lett, amint az Evangélium mondja...

De hol és hogyan találkozunk Jézussal? Ha én magam cselekszem, egyedül, ha Pálnak vagy Antóniának hívnak, cselekedetemet nevem fémjelzi: Jakab, Antónia vagy Pál. De ha öten vagy hatan együtt cselekszünk, egymást szeretjük, cselekedetünket többé nem Jakab, Pál, János vagy Péter aláírása ellenjegyzí, hanem Jézus Krisztusé. Roger Boutefeu azt mondotta, hogy ő a börtön csendjében nyitott rá a hitre; de ez olyan tapasztalat, amely nem mindenkinek

jut osztályrészül és alaposan edzettnek kell lenni, hogy ide eljuthassunk. De amit mindenki megtehet, vagy helyesebben ami módunkban van, hogy találkozhassunk Jézus Krisztussal, az éppen egy emberi közösséggel, egy kis csoporttal, az 5-6-20-30 egybegyűléssel való találkozás. És nem csak azért, hogy együtt imádkozzunk, hanem, hogy együtt megéljük a Krisztus szeretetét, aki mindannyiunkban lakik. Ezt megéltem akkor, amikor még hitetlen voltam, de ez megmaradt számomra mint valami láthatatlan fény.

Egy monostorban történt, nagycsütörtökön, de én azt sem tudtam, hogy mi az. Azon a napon, résztvettem a szertartáson; nem voltam az ilyen dolgokhoz szokva, azt gondoltam, hogy le kell térdelni, de pár perc múlva minden tagom fájt, tehát leültem. De jaj! Épp Úrfelmutatás volt, térdre ereszkedett mindenki. Valamivel később azt vettem észre, hogy a szerzetesek elhagyták stallumaikat, üléseiket, hogy körülvegyék az oltárt. Ott láttam az összes testvéreket, azokat is akik nem voltak papok és néhány jelenlévő lelkigyakorlatozót, amint szintén elhagyták az emelvényt, amelyen én is voltam, hogy valamennyien az oltár köré menjenek. Nem igen értettem, hogy mit csinálnak. Csak annyit láttam, hogy egy darabka kenyeret kaptak... Én meg egészen egyedül maradtam az emelvény bal sarkában. Ebben a percben ez a kérdés merült fel bennem: vagy mind bolondok ezek az emberek, mert elmennek egy darab kenyeret enni, azt hívén, hogy a jó Isten, vagy én vagyok. Tehát ennek az emberi közösségnek révén fedeztem fel Istent és később Jézus Krisztust. Megértettem, hogy Isten szeretete valami olyasmi, ami mindenképp túlhalad bennünket és azt, hogyha meg tudnám érteni Istent, ez azt

jelentené, hogy ő igen kicsi, mert belefér az én korlátolt értelmembe. Felfedeztem, hogy Isten „őrültségekre képes, szeretni tud engem, hívni, nekem adni szívét-vérét Jézus Krisztus személyében. És ez az a reményforrás, az a legyőzött reménytelenség, amely 40 év óta az én örömöm. Ezt teljes igazsággal mondhatom nektek. Azelőtt jól ismertem a sötét hangulatokat és a reménytelenséget. Nos, 40 év óta voltak ugyan „kellemetlenségeim”, hiszen ez mindenkinek kijut, de soha többé nem tapasztaltam, mi egy komor gondolatokkal terhes nap, mert Isten Jézus Krisztusban belépett az életembe.

És egy csapásra megismertem az öröm születését és az emberi gyengédségét – ezek a remény forrásai az emberekben.

Hallottátok rólam, hogy 13 évig dolgoztam Marseille-ben, mint dokkmunkás. Gondolhatjátok, hogy nem voltam felkészülve erre a szakmára. Hiszen ügyvéd voltam, felsőbb tanulmányokat végeztem. Hat éves koromban kerültem az iskolába, majd a lyceumba, majd az egyetemre, végül ügyvédi gyakorlatot folytattam, és íme 24 éves koromban, miután felfedeztem Istent, az volt az érzésem, hogy teljesen, osztatlanul akarok hozzá kapcsolódni – bocsánatot kérek Önöktől, oly szimpatikus és elragadó fiatal hölgyeim, – de bevallom, hogy Isten erősebb volt, mint Önök! Igen, megosztottság nélkül Istenhez ragaszkodni szerzetesként, és megfogadni azt, amit Jézus mondott nekünk: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”, vagyis pappá lenni – ez vonzott engem. Így, miután elvégeztem klasszikus tanulmányaimat, miután tanulmányoztam Homéroszt és Vergiliuszt, s minden lehetséges szerzőt, Racinet, Corneillet,

valamint a polgári meg római jogot, – majd miután újra megkezdtem tanulmányaimat, most már nem a humánokat, hanem teológiaiakat, úgy tűnt nekem 33 éves koromban, amikor a dokkmunkások közé érkeztem, hogy elvégeztem összes tanulmányaimat. De az igazi tanulmányokat nem a könyvekből merítettem – bár nem tagadom, hogy azok is segítettek, – de igazában ezek között a muveletlen, analfabéta, gyakran lopós, részeges emberek között vizsgáztam; ők azok, akik kinyilvánították nekem az ember igazi értelmét. A legromlottabb emberben is van az isteni életnek egy szikrája, és a legjobb emberekben is meglapulhat lelkük mélyén valami rejtett pizok.

Ekkor kaptam Jézus Krisztustól ezt a kinyilatkoztatást a gyengédségről: életünk telve lehet emberi gyengédséggel. Szt. Pál egy napon írt, egy bizonyos Filemonnak, akitől rabszolgája, Onézimusz megszökött és így védte annak ügyét: „Onézimusz, hőn szeretett testvérem az Úrban és test szerint...” Emberi és keresztényi szeretetünk olyan szeretet, amelyben úgy szeretjük a másikat amilyen valójában, de szeretjük teljes egészében.

Amikor látlak benneteket, fiatal leányok, megvallom, hogy még most is, 60. évemet betöltve is, fogékony vagyok élénk pillantásokra, amelyen át rányitok a szívetek mélyén rejtőző jóságra. És arra gondolok, hogy majd gyengédségre, gondozásra képes anyai kezetek lesz. S ha egy munkatársamnál észreveszem – tücsök-énekszerű hangsulján, hogy ő Marseille-i, érzékeny vagyok iránta, különösen ha látom, hogy társaiért fárad. Valamelyikük ezt mondotta: „Ha napközben segítettem egyik társamnak, alig tudok aludni a boldogságtól.”

Ez az, ha valakit testi valójában szeretünk. Mert, ha csak azon az ürügyön szeretem az embereket, hogy Istent szeressem: ez az a leány, akit szeretek, ez az a fiú, akit szeretek. De egyben azt is tudom, hogy mindez elmúlik egy napon...

Miért szeretlek? Szeretem egész lényedet, testedet, mindent ami vagy, szellemedet, de azontúl ami vagy, van az isteni élet szikrája, a végetnemérő isteni lehellet. És még ha egy napon el is vesztenéd a fejedet, tudom, hogy az isteni szikra jelen van szívedben, még ha locsogó aggastyán is lennél, tudom, hogy valami sokkal magasabb, soha el nem múlóra vagy hivatva...

A gyengédségről szólva fel szeretném eleveníteni egy Gérusa nevű brazíliai ismerősöm emlékét! Gérusa 23 éves, kis, fiatalasszony volt; a férje legtöbbször eltűnt és magára hagyta őt kislányával.

És íme Gérusa meg akar tanulni olvasni. Este nyolckor kezdődött az analfabéta-tanfolyam. Gérusa eljött a tanfolyamra, de elhíhetitek, ha valaki hajnali 3-kor kelt, egész nap nehéz tartályokat emelgetett, annak este 8-kor már nem sok fér a fejébe. Gérusa, aki már másfél éve látogatta a tanfolyamot, még ugyanúgy képtelen volt olvasni, mint az első napon, és az egyetlen következtetés, amit levont az volt: „Sou burro”, szamár vagyok és semmi más.

Nos, íme egyszer Gérusát visszértágulás miatt műteni kellett, ez nem volt meglepő, az ő munkája mellett. Ekkor a körzetbeli munkatársai azt mondták: „Ide hallgass Gérusa, ez a te szerencséd! Mindent elkövetünk, hogy lábadozásodat meghosszabbítsuk, pihenhetsz, reggel nyolcig alhatsz és megpróbálsz olvasni tanulni.” Minthogy szabad voltam, én mentem neki délután órát adni. Eltelt egy hónap, két hó-

pap, semmi eredmény: És egyszerre (ez életem egyik legszebb emléke), íme egy szép napon minék a segítségével, nem tudom, minden erőfeszítés célt ért: Gérusa folyékonyan elolvasott egy mondatot. Rajtakapta magát és a mondat végén így szólt: „Ah! Tiago atya, hiszen nem vagyok számár!” És a gyengéd boldogság milyen mosolya ragyogta be!

Életem értelmét, és ennek a beszélgetésnek értelmét, amelyből oly nagy boldogságom fakadt, csak sokkal később, 20 év múlva értettem meg. Van ennek a titoknak neve, olyan, amely hasonlít a katekizmus nehéz meghatározásaira, de ha „feltörjük a héját”, megtaláljuk az ízes gyümölcsöt.

Ez a név a szentek egysége, azaz minden keresztények szolidaritása. Krisztusban mindannyian egyetlen testet alkotunk, egyetlen lényt, amelynek Krisztus a feje és mi vagyunk a tagjai; így kötünk, mindannyiunk között szorosabb és erősebb kötelék van, mint két egymást szerető szerelmes között. Minálunk kevesebb a szív, kevesebb az érzelem, minden kevesebb, de az a kötelék, amely Krisztus egyetlen testében egyesít, a keresztényeknek ez a szolidaritása, reálisabb mint minden, amit kigondolhatunk.

És ha titeket, keresztényeket megkérdezlek: „Miért halt meg Jézus Krisztus?” A felelet bent van az Evangéliumban: „Jézusnak meg kellett halnia, nem csak népéért, de hogy *egybegyűjtse Isten szétszóródott fiait.*”

Íme, Jézus halálának oka, íme a szentek egysége. „Jézus meghalt, hogy bennünket egybegyűjtsön.” Mi nem úgy vagyunk „mintha testvérek lennénk, hanem testvérek vagyunk” Jézus Krisztusban.

Mondottam nektek, hogy 20 év kellett, amíg megértet-

tem megtérésem okát. Egy napon anyám így szólt (anyám hitetlen volt): „Miatán Rómába mész, el kellene menned köszönteni egyik öreg internátusbeli barátnőmet, aki Mária mennybevételéről nevezett Kis Nővér lett. Nagyon szerettük egymást mikor kisleányok voltunk.” Meglátogatom hát ezt a nővért – igen idős volt –, aki ezzel fogad engem: „Ó! Főtisztelendő atyám” és utána rögtön hozzáfűzi: „kis Jakabom”. Azután elmondotta ezt a történetet, amelyet itt közre adok, mert ez a szentek egyessége: „Látod, kis Jakabom, amikor édesanyád férjhez ment, én zárdába vonultam, s ezt mondtam magamban: Johanna, édesanyád, nem fog arra gondolni, hogy imádkozzék a fiáért. Fel fogja nevelni anyai szeretetének teljével, de soha nem fog érte imádkozni. Akkor én, egészen fiatal novíciaként elkezdtem egész szívvel-lélekkel érted – aki éppen megszülettél – imádkozni, és ezt éveken át folytattam.” És íme 25 esztendei hitetlenség után, ennek a nővérnek az imádsága elérte, hogy én is eljutottam a világosságra.

És van egy másik, egyetemes „szentek egyessége” is: ez a Szűzanyáé. De ez sem hittanórai történet. Már elmondtam, hogy amikor hitetlen voltam és kerestem Istent, nem tudtam Krisztusban hinni, mert túl szépnek tűnt ahhoz, hogy igaz legyen! Közben szenvedélyeim fogva tartottak és éreztem, hogy nem tudom Istent felfedezni, csak ha egy kis rendet és nyugalmat viszek érzékeimbe és életembe.

Azután, még váltig nem hívén Krisztusban így szóltam: „Ha igaz, amit mondanak, ha Krisztus igazán Isten, aki emberré lett, egy asszony által, egy földi asszony által, aki valóban édesanyja, akkor ennek az asszonynak rendkívüli

hatalommal kell rendelkeznie”, és úgy tűnt előttem, hogy ő, aki szememben maga volt a Tisztaság, képes leszállni az én érzékiségem mélységeibe.

Akkor csak Istenben hittem, és anélkül, hogy hittem volna Jézus Krisztusban, egy szép napon így imádkoztam Máriához: „Ha mindez igaz és ha létezel, nos akkor segíts nekem!” Ó! Nem történt csoda, és én továbbra is botladoztam... de lassanként, egy szép napon mégis minden rendbe jött. Akkor nem volt a tudatomban, hogy egyszer így imádkoztam, és csak később döbrentem reá.

Ime, a szentek közössége a reménységem kimeríthetetlen forrása! De a szentek közösségét ti is alkotjátok, ti fiatalok, akik majd 30 éven át kezetekben tartjátok a világ irányítását! Hiszen ezentúl rajtatok áll, hogy – látható és nem láttható – cselekedeteitekkel hozzájáruljatok egy jobb világ megalkotásához...

Befejezem, Simeon szép imádságával. Amikor Jézust egészen kis gyermekként elvitték a templomba, tudjátok, hogy az agg Simeon karjára vette a gyermeket és így szólt:

„Bocsásd el most szolgádat, Uram,
Szavaid szerint békességben,
Hiszen már látták szemeim az üdvösséget,
melyet minden nép számára rendeltél:
Világosságul a pogányok megvilágítására
És dicsőségére népednek, Izraelnek.”

Ez a nép, Isten népe, ma Ti vagytok. Köszönöm figyelmeteket!

KIADVÁNYAINK „A DIALÓGUS JEGYÉBEN”

Franz KÖNIG bíboros:

A ZSINAT MÉRLEGE

Bécs, 1968. 96 lap

E mű szinte madártávlatból tekintve méltatja a II. Vatikáni Zsinat történelmi jelentőségét. Hangsúlyozza a közvélemény szerepét, szól az elszigeteltségből való kitörésről, és az új egyháztudat kialakulásáról. — Függeléke a Zsinat részletes bibliográfiáját hozza. A *Theologie der Gegenwart* szerint „e magyar nyelvű könyv jelentősége messze túlhaladja nyelvi határait, mindenekelőtt a benne közölt nemzetközi bibliográfia miatt.” (1968, 11. évf. 238 l.)

ZSINAT UTÁN

Gyűjtemény

Bécs, 1968, 223 lap

A tartalomról: *VI. Pál* pápa: Isten népének hitvallása. — A HELYZET — FELADATAINK: *Suenens, Döpfner* és *König* bíborosok, s *Müller* prof. írásai. — A PAPSÁGRÓL: *VI. Pál* pápa, *Léger* és *Suenens* bíborosok s *Guyot* érsek. — ÁLLÁSPONTOK—IRÁNYZATOK: *Garonne* és *Suenens* bíborosok, *Feiner*, *Leclercq*, *Philips* és *Ratzinger* professzorok írásai. — Zárószó *Seper* bíborostól. — Irodalom.

Alois MÜLLER:

KERESZTÉNYSÉG, EGYHÁZ — ÚJ SZEMMEL

Bécs, 1970, 118 lap

E mű vezérgondolata, hogy a mai mutáció korában a változó, megújuló egyház szeretetére csak úgy nevelhetünk, ha a nevelők: a szülők és a lekipásztorok magukévá teszik az új szellemet. Ezért négy fontos kérdést vizsgál a zsinati teológia szellemében: Ki a keresztény? Hogyan alakul új egyházfogalmunk? Mi a keresztény élet? Hogyan viszonyuljon a keresztény a világhoz? — Idevonatkozó részletes irodalommal.

Rendelési cím: VERLAG .OMC. A-1042 WIEN, Postfach 17.

Jacques Loew

1908-ban született Clermont-Ferandban, már mint ügyvéd tér meg, domonkos szerzetespap lesz, 1941 óta az „Economie et Humanisme” munkaközösség tagja; 1942-1954 dokkmunkásként dolgozik; ebben az időben képes katechetikai albumaival és dokkmunkás-naplójával válik közismertté. Jelenleg a saját alapítású „Hit Iskolájának” vezetője Fribourgban. Élénk irodalmi tevékenységének elismeréséül 1971-ben elnyeri a francia katolikus irodalmi nagydíjat. Újabban Jézus Krisztusról írt elmélkedéseivel aratott nagy könyvsikert.

Könyvünk

a szerző két kisebb művét tartalmazza. Az első – *„Kerestelek az éjszakában”* – a vallás világtól távolállókhoz szól (1. kiadás 1969, 2. kiadás 1970). A második – *„Ha ismernétek Isten ajándékát”* – szerzőnk televíziós konferencia-sorozatának megörökítése, amely elsősorban a még csak felszínesen hívő külső vallásgyakorlatokban megrekedt olvasókat tartja szem előtt, (1. kiadása: 1958, 2. és 3. kiadása: 1964, 1973). Mindkét mű a korszerű evangelizálásra nyújt példát.